

СУЧАСНА УКРАЇНА

Орган української визвольної думки

Рік IV.

Мюнхен, 1. 8. 1954

Ціна 50 н. пф.

UKRAINE TODAY
Ukraine von heute
Ukraine d'aujourd'hui
Adresse: «Сучасна Україна»
München 2
Karlsplatz 8/II (Telefon: 56-6667)
WESTERN GERMANY
Herausgeber: Wolodymyr Staduw
Druck: „Logos“,
München 8, Rosenheimerstr. 46 a.

Ч. 15 (92)

Фрагменти чи стиль?

Вбога на якіші моменти українська зовнішня політика на еміграції у випадку виступу і свідченя перед комісією американської палати репрезентантів під головуванням Ч. Керстена може сміло говорити про перший організований всеукраїнський виступ перед зовнішнім світом. Він був назагал вдалий і успішний, якщо йдеться про наслідки назовні, він не менш повчальний і для, так би мовити, внутрішнього вживку.

Повчальний він тим, що ми мали зможу безпосередньо переконатися, що монополізування репрезентантів і заступництва української справи в державницько-визвольному аспекті не відповідає вимогам політичного реалізму і що тільки авторитетна репрезентація всіх діючих українських політичних середовищ може бути єдиним партнером для серйозного речника чужинецької сторони.

Властиво, воно ішакше й бути не може. Бі коли, для прикладу, візьмемо комісію Керстена, то бачимо, що йдеться не про репрезентацію республіканської партії, а про американське представництво, і що республіканці та демократи комісії Керстена творили в Мюнхені одною політичне тіло, дарма що й між ними напевно існують розходження думок, що в своїм середовищі вони себе, може, навіть і поборюють. Але назовні є одна американська політика, а не зовнішня політичка тієї чи тієї партії. Очевидно, таке політичне тіло не може і ніколи не схоче співпрацювати чи навіть слухати однієї сторони, якогось одного українського політичного середовища, конкретно ЗП УГВР чи ВО УНРади, а шукати рівноправного суб'єкта всього організованого українського політичного життя — зокрема тоді, коли йдеться про загальноукраїнські справи.

Що для вузькопартійних цілей або для заспокоєння персональних амбій в теперішній стадії української зовнішньої політики взагалі немає місця, — стас дедалі безперечним фактом.

Без згаданому лише випадку з комісією Керстена ми виявили зовнішньо-політичну зрілість, а діловість і доцільність взяли верх над загуміковістю. Чи це відрядне явище зостанеться тільки осамітненим фрагментом, а чи, може, започаткує новий стиль у нашій зовнішній політиці — судить про це ще передчасно, хоча створена атмосфера могла б уже позитивно впливати на розпочату співпрацю і уможливлювати її продовження.

При відсутності однієї української зовнішньо-політичної репрезентації при наявні координації дій і співпраця у важливіших виступах назовні є просто наказом дня.

При цій нагоді треба собі врешті теж одверто сказати, що вимоги, які ставить актуальна політика дня до української сторони, такі великі і широкі більше скомпліковані, що дати їм раду навіть частинно не під силу жадному існуючому українському політичному середовищу, і, що, навіть при наявності повної координації і співпраці всіх наших політичних сил ми тільки з великим трудом зможемо впоруватися з наростиючими з кожним днем новими проблемами і завданнями.

Врешті слід звернути увагу, що такої, припам'яті координованої української зовнішньо-політичної дії чекають від нас наші сусіди, інші неросійські народи ССР. Ми мусимо усвідомити собі велику відповідальність того, що силою обставин і в наслідок уже самого нашого кількісного національного потенціалу тяжить на нас. Зробимо велику і вагітну наслідками помилку, коли, задивлені в успіхи чи неуспіхи нашої національної справи, ми звузимо наш кругогляд до власного подвір'я і занедбаємо великий фронт неросійських народів.

І з цього координування нашої зовнішньо-політичної дії дуже на часі.

орт

Національна політика - понадпартийна

Успішний — з погляду організаційного і документарного — виступ українців перед комісією американського конгресу, що в червні в Мюнхені збирала свідчення про злочини і агресію російських большевиків, ще раз явно показав, що нашу національну політику можна вести тільки з всенациональної, понадпартийної бази і що будь-яка, партійна чи групова, відокремлена дія наперед засуджена на невдачу.

Успішними зрештою були всі наші заходи, коли вони були ведені з понадпартийної, всенациональної площини, і цікаво поглянути тепер на цю справу з історичної перспективи.

В новіших часах добились ми великих, основоположних успіхів за доби Центральної Ради, що, як відомо, складалася з представників усіх партійних і численних громадських організацій. Які б — з віддалі часу — закиди не робити тодішнім нашим політичним діям, скільки б легкодушних помилок і важких занедбань вони не вчинили, — проте не вчинили вони більшої помилки в основному підході до справи державного будівництва. Вони його поставили в загальнонаціональному, всеукраїнському і понадпартийному пляні, і таке поставлення надало, не зважаючи на велику недотягненість, великої авторитетності виступам Центральної Ради. Не на базі військової чи поліційної сили, якої тодішні наші політики, на жаль, не зорганізували в достатній мірі, тільки силовою свого авторитету слабий і недослідений ще аппарат Центральної Ради мав великий послух з боку населення і вплив на нього. Російські большевики тільки зовнішньою агресією і штучним підтримуванням своїх п'ятих колон зуміли заволодіти Україною. Завдяки всенациональній репрезентативності Центральної Ради вона користувалася певною підтримкою поважніших національних меншин, які в той час бачили свій інтерес в тому, що мати добре з'язки з нашим національно-державним центром.

Відповідно до своєї репрезентативності державно-політичні акти Центральної Ради мали високе політичне звучання, хоч які вони були спершу нерішучі і спізнені. Вони були спонсні великим національним етосом і оформлені словами великої переконливої сили. Тільки з всенациональних позицій могли прозвучати слова IV Універсалу: «Український народ! Твоя сила, воєло, словом стала на землі українській вільна Українська Народна Республіка. Справдилась колишня мрія батьків Твоїх, борців за вільності і права трудящих».

Отож тільки іменем усього народу, його силою, воєло і словом (тобто правом) — не актами поодиноких об'єднань чи партій — може встановитися на наші землі суверенна українська влада. З всенациональних позицій ми могли б теж якісною мірою успішніше вести нашу визвольну політику, коли б ми спромоглися створити один політичний фронт.

На жаль, після втрати нашої суверенності і після совєтизації української дер-

жави російськими большевиками ми — від двадцятих років і дотепер — не спромоглися створити один диспозиційний осередок вільної української політичної думки, одну центральну раду», хоч декілька, часто конкурентійних рад в міжчасі й з'явилося. Проте ідея однієї центральної української ради жила весь час і актуальною є до сьогодні.

Може комусь прозвучати несподіванкою твердження, що першим середовищем, яке найскоріше, хоч у своєрідний спосіб, підняло новою ідею одного, понадпартийного, визвольного центру, була Організація Українських Націоналістів. В час, коли середовище державного апарату УНРеспубліки поділилося на два осередки (у Варшаві і Празі) і розчленувалося спорами наново відкілих партійних пристрастей, в час жвавих чварів старих галицьких партій — серед західноукраїнської молоді виросла тута за єдиним понадпартийним центром, і ця тута оформилася в концепції, як тоді казалося, всеохоплюючої, понадпартийної організації українських націоналістів. Ця організація не мала заступати інтереси тільки частини українського народу, вона не мала бути партією (слово партія походить від латинського слова «парк» — частина), а організацією, що мала боротися за інтереси всієї нації. Так у самій назві «організація націоналістів» містилася понадпартийна настанова І. і цю всеукраїнську настанову слід з перспективи часу спеціально підготувати.

Інша справа, що об'єктивно цієї баканої всеукраїнськості політичної думки і дій цим шляхом не досягнено. Бо хоча в поодиноких відтінках нашої найновішої історії ОУН була сличною рішальною силою, проте поза цю і поруч неї існували чи наново виростали інші, менші чи більші, політичні формування, і цей факт, а далі розбиття ОУН на дві суперницькі групи поховали надію на можливість всеукраїнської політики з бази однієї тільки політичної організації.

Вже напередодні німецького наступу на ССР клімат був зрілий для створення одного всеукраїнського національного комітету, який і засновано в Кракові в червні 1941 р. Шоправда, скорій розвиток подій, які настали цього пам'ятного року, і тодішні умови не дали цій ідеї зразу як слід розвинутися. Скорі виявилось, що краківський комітет не має ніяких можливостей політичної дії, і об'єктивно він послужив українській справі остильки. осільки вся увага гестапа, яке було переконане, що вся визвольна дія вичерпається цим комітетом, зосередилася на ньому. Це полегшило тодішньому проводі ОУН проголосити на другий день після захоплення північної армією Львова, 30 червня, відновлення державної самостійності України.

Певні національні позиції ми могли б зробити, коли б ми спромоглися створити один політичний фронт. Так, наприклад, тодішній проводник УЦК в Кракові, проф. Кубійович, повідомив про це проголошення на урочистих сходах

динах своїх співробітників: представники групи полк. Мельника (пригадаю собі сл. п. Рогача) зголосили офіційно свою підтримку тимчасового правління, а на зборах громадян у залі «Просвіти», де це проголошення було подано до відома, всі без винятку прийняли його беззастережно, з гарячим скваленням. Однаком, хто тоді відважився обережно спростувати акт відновлення самостійності, був приявний тоді єдиний представник німецьких чинників проф. д-р Ганс Кох, одягнений в військовий, старшинський одноступінчастий німецького сотника. Він, привітавши коротко українців з визволенням, вказав на те, що війна ще не закінчена і що про остаточне впорядкування політичних справ Гітлер вирішив після війни.

Однаке це загальне застереження мало хто зрозумів. Тільки тодішній список Йосиф Сліпій (про його списковське висвячення тоді ще не було відомо) у розмовах з представниками ОУН раз-у-раз тривожно допитувався, що таке привітання мас значить. Загал співтарів державного будівництва тих часів з-поза рядів ОУН ішов у повні доконаних фактів, і мало хто здавав собі справу з того, луку відвідувальність за ці факти можна і доведеться понести.

Більшість бо державного апарату тимчасового правління складалася з ненационалістів, з членів інших партій і з беспартійних. Це насамперед стосується складу членів тимчасового правління, з яких більшість була ненационалістами. Ненационалістами був теж у переважаючій більшості обсаджений весь державний апарат, як далеко українці встигли його зорганізувати, з Кам'янець-Подільською і Житомирською областями включно. Це, разом з масовою підтримкою населення, яке здисципліновано, спокійно і з довір'ям підпорядкувалося імпровізованім державним органам, дає найкраще свідоцтво державницьким здібностям українського народу. Щось за два тижні після відновлення нашого державного суверенитету згаданий проф. д-р Кох гримулував у розмові з підписаним за вірцевий лад, порядок і безпеку, які він завважив під час поїздки автом по Галичині і Волині. Всюди були створені обласні, районні, міські і сільські управи, існували поліція, працювали установи, постачання, електрівін, залишниця, пошта тощо, всюди було видно порядкучу руку української влади. Це була всеукраїнська, понадпартийна, загальнонаціональна дія.

З нею не гармонізувала тільки форма проголошення відновлення суверенності. А саме — це проголошення набрало чомусь форми «декрету» Прovidника ОУН, хоч питання державного будівництва лежить у руках народу і тільки акти волі цього народу, дані його представниками і його іменем, мають конститутивну силу. Куди краще, що перевела Центральна Рада, покликавши в універсалі на «силу, волю і слово народу» як на найвищий політичний мандат політичної дії.

Інша справа, що в парі з відновленням самостійного державного життя довалося безпосередньо відвідувальним за це зазнати важких поліційних репресій, і невідомо, чи всі учасники евентуальної революційної конституції змогли бути вистояти перед жорстоким настутиком. Фактом є, що провідні члени ОУН відмовилися відкликати акт відновлення самостійності, як цього вимагали націсти, і були у відповідь на це приміщені у відомих гестапівських концетраційних таборах смерті. Далі фактом є, що в обличчі загрози важких репресій всі ненационалісти були звільнені з керівних постів у тимчасовому правлінні. Це, може, зберегло частину їх, з одного боку, від переслідування гестапом, а, з другого боку, вибило німецькій поліції з рук можливість вимушити під терором у більшості членів тим-

В четвер 29. липня 1954 р. о 19. год.
відбудеться в Мюнхені,
в Зофієнзаль, Зофієнштрасе 6 (б. Карльспляцу)

УРОЧИСТЕ ВІДЗНАЧЕННЯ

10-річчя постання Української Головної Визвольної Ради

В програму входять: доповіді українською
та німецькою мовами і КОНЦЕРТ
УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ у виконанні
хору «ДНІПРО»

Вступ вільний

Діловий Комітет

Принципів не вільно зраджувати!

«Непередрішенство» не є офіційною політикою США, а збереженням російської імперії чуже державному департаментові

На експериментальному політичному передпіллі українсько-американських стосунків багато занепокоєння по українській стороні викликала завжди інституція п. н. «Американський комітет визволення від большевизму» (АКВБ). Зрештою існування ще одного товариства і ще однієї фальшивої політичної концепції нікого особливо не хвилювали б, якби від самого початку «приватного» існування названої інституції не творилося навколо неї враження, що йдеться хоч не про офіційну, але фактичну політику американського державного департаменту щодо Східної Європи взагалі, а українського питання зокрема. Годі визбутися сьогодні враження, що були і є тенденції та групи серед самих американців, яким залежить на тому, щоб міт про тогожність АКВБ з державним департаментом США не тільки поширилася, але щоб він створив моральний тиск на всіх тих, які відкідають концепцію політики «насамперед Росія — Russia first», в першу чергу на українців.

Ці тенденції йшли спершу так далеко, що сугорово думку — хто проти АКВБ і його політики, той рівночасно проти США. В такій атмосфері і, як сьогодні вже загально відомо, з «благословення» і навіть при нетихому стимулуванні людини, що стояла чи, може, ще й тепер стоїть близько АКВБ, було створено сумнівністі щість опереткових «партій» т. зв. «українського визвольного руху», до співпраці з якими дуже рішуче закликали ще рік тому урядовці АКВБ. А робилося це тоді, коли всім, хто хотів знати, було очевидним, що ця жалюгідна грина політичного авантурництва не має нічого спільногого з організованим українським політичним життям і його визвольним рухом.

Конгресмен Майкл А. Фіген

вітів свої суті і в мюнхенському виданні був радше злобленою фарсою і від самих початків не являв собою для української сторони будь-якої серйозної небезпеки. Коли ж він все таки непокой в Українські політичні середовища, то тільки тому, що створювалося враження, немов би офіційні чи ними інспіровані кола зорганізували цю акцію на мюнхенському експериментальному політікі вправу яку згодом, у великому масштабі, скотили б застосувати також в Україні. Очевидно, що на випадок підтвердження такого припущення на українсько-американських стосунках була б упала тяжка тінь, а саме — прокинулись би недовір'я і підозра до американської сторони, які в своїх наслідках могли б бути для обидвох сторін дуже небезпечні. Ето це означало б, що гарні слова і засади — одне, а реальна політика з її бруталними неетичними ходами — цругле і що саме такої політики сподіватися українцям на майбутнє від американців. Це знову призвело б до того, що великий моральний і політичний кредит, яким обдаровував український народ США, більше того, всі щирі політичні симпатії і готовість співпраці повалені большевизму були б виставлені на пробу і могли бути піддані грунтovий ревізії. До яких фатальних наслідків могла довести така криза українсько-американських стосунків в обличчі акутної большевицької загрози і конечності мобілізування всіх пртибільшевицьких сил, — навіть важко уявити.

Треба ствердити, що, чи то не доціннюючи загрозливості і поважності ситуації (не включених теж в деяких випадках інші причини), чи то навмисно, дехто з кіл АКВБ, робив американському імені, американській політиці, а там і всьому американському народові ведмежу прислугу, а продемонстрована деякими особами політична необ'єктивність і брак такту залишили поганій сломин.

Для української політики лишалося тільки ствердити, чи у випадку згаданої інституції і її політичної лінії справді йдеться про вже вирішений курс щодо української справи, офіційний курс, чи про ліваторійні експерименти, передовженні хай і за згодом певних офіційних кіл, але тільки як «права», як політичне випробування «хемічних сполучок». Шо в США віддавна загніздилися навіть на високих посадах російські імперіалісти і що вони вже навіть зуміли виховати односторонньо наставлені до справ Сходу Європи американців, — було загально відомо. Йшлося тільки про уточнення, чи прихильниками концепції «Russia first» вдається опанувати східно-європейську політику США і чи «Russia-lobby», як колись «China-lobby», заведе американську політику в Східній Європі

туди, куди її завели «китайські експерти».

Впродовж усього часу, коли тривали спроби АКВБ впрагти українську сторону через «конкретну роботу» до воза концепції «насамперед Росія» і таким чином доправити до зради елементарних принципів української політики, ми послідовно заступали думку, що АКВБ ніяк не можна утогожновати з офіційною політикою американського державного департаменту навіть тоді, коли між АКВБ і деякими офіційними колами існує, певне пов'язання.

Знаючи дещо складну машину американської зовнішньої політики і її емпіричні тенденції, ми розцінювали діяльність АКВБ як явище переходове і еволюціонуюче, випливаюче з наявної на-

поборюванні російського большевизму здобувають щораз нові кола теж впливових американських політиків.

Наші сподівання ми спирали на прості логіці — брехнено можна перейхати світ, але вже не можна повернутися. Ми були і є впевнені, що етично здоровий і політично реалістичний американський народ і його політики скоріше чи пізніше відкликнуть тенденційних «експертів» і з піонерським завзяттям візьмуться самі до студії проблеми і самі зроблять висновки.

Ці відомості і припущення, що роками були виставлені на сумніви і терпеливість, підтвердили в позитивному сенсі наші розмови з членами комісії Керстенса, американськими членами палати репрезентантів і членами його ділового штабу.

Однією з найпоказніших і найрішучіших заяв, яку нам довелося почути і яку, за дозволом розмовця цим шляхом подаємо до відома нашим читачам, була відповідь, дана на ряд питань, поставлені автором цих рядків визначному експертові східноєвропейських справ і співробітнику в цих питаннях штабу Білого дому — п. Едвардові О'Коннорові.

О'Коннор якнайрішучіше заперечив тогожність політики АКВБ з політикою американського державного департаменту, підкресливши, що в інтересах американської ради стану і її зовнішньої політики не лежить збереження російської імперії будь-якого вигляду чи форми! Далі він ствердив, що США нехочуть стояти на принципі національного самовизначення неросійських народів ССР і що американський народ і уряд, повні симпатій, вітають визвольний рух українського народу. Дослівно він сказав таке:

«Не ображайтесь, коли вас називають сепаратистами. Ми, американці, були першими сепаратистами, що застосували зasadу національного самовизначення до нашого народу, і добре на цьому вийшли, здобувши для нашого народу вільне і щасливе життя. Ми допускалися великих помилок у минулому і не вільні від них ще й сьогодні, головно коли йдеться про національне питання в ССР. Вина в цьому частинно у великій непоінформованості широких кіл американського громадянства, а також і тих сил, що в американському імені не роблять політики, згідної з засадами американського із інтересами американського народу. Витривайте у вірності вашим політичним принципам, які є й нашими, і не допустіть, щоб вони були зраджені. В

одному вас можу запевнити: зрозуміння для політики «визволення» як проти-венція до політики «стремування» Джорджа Кеннана з'єднє собі все більше симпатіків, а у відстоюванні політичних принципів у поставлених проти большевицької дії ви не самі».

Політика «долого відиху»

Ми далекі від переціновання значення одного інтерв'ю, навіть якщо воно своїм політичним змістом і особою, що його дає, переходить рівень пересічності. Але ми мусимо до них прислушатися, як і до таких заяв, які кілька-кратно склав публічно конгресмен М. А. Фіген і які своїм змістом і формою не залишили найменших сумнівів, що вже є американські впливові політики, які рішуче засуджують і збивають політику концепції «насамперед Росія» з усіма її провалами, до експериментів АКВБ включно. Мусимо усвідомити, що ці політики вже ведуть акцію за докорінну зміну в поставленні американської політики щодо поборювання большевизму і проблеми неросійських народів ССР. Цієї дії є вільно переоцінювати, але не вільно і не доцінювати!

Наївністю було б сподіватися, що вже незабаром прийде до радикальних змін, як і взагалі думати, що такі зміни прийдуть раптово. Хоч це не виключне, але досить уважно, що треба рахуватися радше з прискореним процесом еволюції, ніж революції.

З цих відрядних фактів українська політика повинна витягнути один висновок, строго дотримування якого має стати зобов'язуючим дороговказом наших взасмін з американцями: стояти твердо при наших політичних принципах і не марнувати великого капіталу, який дає нам своюю боротьбою організоване українське підпілля і весь український народ.

Стійкість у засадничих постулятах нашої концепції протибольшевицької боротьби в нашему випадку не має нічого спільного з доктринерством; вона сперта тільки і виключно на знанні справи і тих настроїв, які панують сьогодні в Україні. Вона, врешті, базується на моралі і тій політичній платформі, яка сдіно є спроможна змобілізувати мільйони до боротьби з російським большевизмом. Сила нашої політичної правди так міцно підпірта фактами, що скоро чи пізніше вона мусить перемогти. Сьогодні маємо певність, що вона має шансу перемоги і в колах провідного народу Західного світу в США.

Сучасний стан української справи дозволяє і навіть наказує українській політиці на еміграції зберігти терпеливість і не дати себе втягнути до акцій, шкідливих уже не тільки для української справи, але і для всієї протибольшевицької боротьби.

Л. О. Ортинський

Конгресмен Майкл А. Фіген

вітів серед компетентних кіл американської політики розбіжності думок на справу Росії і неросійських народів. Ми доцінювали і тепер повністю доцінюємо впливи і загрозу для нашої справи з боку прихильників концепції «насамперед Росія»; ми знаємо, що вони мали і є сьогодні мають великі впливи на формування американської політики щодо справ Східної Європи; але ми також знали, що вони вже не мають останнього слова в американській політиці, що зрозуміння для загрози з боку російського імперіалізму і доцінювання значення ролі неросійських народів в

ти дотеперішню систему безпеки. Кремль домагається, щоб до ОПАП-у приняли ССР і його сателітів і виключили з цього США (Європа для європейців). Загальноєвропейський пакт оборони — це не тільки заборона творення будь-якого об'єднання, але також і заборона будь-якого об'єднання Європи без участі ССР. Цей пакт недвозначно доводить, що Кремль міг би погодитися на събрание Західної Німеччини чи об'єднаної Німеччини лише тоді, коли буде мати можливість її контролювати. Інша розв'язка німецького питання принесла б зміну співвідношень сил між Сходом і Заходом у Західній Європі, на яку Москву не хоче погодитися.

Як була реакція Заходу на цей советський пакт? Вона обмежилася лише до повторення заяв, повторюваних уже два роки, що для оборони Європи конечно потрібно німецьких вояків і що ЕОС (Європейська оборонна спільнота) найкраща форма для реалізації цієї ідеї. У Франції зростав у міжчасі рішучий спротив як ЕОС-ові, так і ідеї німецької національної армії в ОПАП-і. Франція бойтися німецької переваги навіть під такою формою контролю, яку дає ЕОС і ОПАП. Цей став продовжується. Це дотепер немає ясної політичної концепції і жодної альтернативи до дотеперішніх пактів, які знаходяться в кризовому стані. Ні вінштіонська декларація від 29 червня, ні вінштіонська декларація від 29 червня, ні вінштіонська комісія щодо німецького питання не вирішують справи, бо завжди брак ще згоди Франції.

Німецьчина ставить домагання

Із шести майбутніх членів ЕОС-у до сьогодні не ратифікували договору лише Франція і Італія. В Італії справа ратифікації вже набирає конкретних форм. Останньою італійською парламентарною комісією в справах оборони і фінансова комісія схвалила внесок, і потрібне ще схвалення правної і зовнішньо-політи-

чної комісії, щоб проект був підданий під голосування в парламенті.

Німецька політика спрямовує свої зусилля на те, щоб відділити умову про призначення Західній Німеччині суверенності від умов про ЕОС і щоб розглядали обидва договори окремо. В цьому напрямі німці дістали вже обвинувачення від США і Великобританії. В Західній Німеччині навіть в урядових колах сильно критикують договір про суверенітет Німеччини і домагаються модифікації тих кляузул, які обмежують суверенітет. Як відомо, суверенітет Німецької Федеративної Республіки (НФР) обмежена кляузулами:

- 1) про війнятковий стан в НФР;
- 2) про окремий статус для Берліну;
- 3) про становище і безпеку альянтських армій в Західній Німеччині та 4) про співідповідальність альянтів щодо об'єднання Німеччини.

Під сучасну пору справа суверенності Німецької Федеративної Республіки виглядає так: США і Великобританія зобов'язалися, що, якщо Франція до 15 серпня не ратифікує договір про ЕОС, вони визнають суверенітет Західної Німеччини, але без права на творення національних збройних сил. Чи і коли США та Великобританія знайдуть відповідну формулу для визнання суверенності НФР

Сталі і змінні національної політики ССР

В арсеналі советської національної політики, у пропаганді й практиці, є, умовно кажучи, величні сталі й змінні. Першою сталою є декларативні засади, записані в конституції і раз-у-раз повторювані в усіх декларативних документах, коли для пропаганди потрібно демонструвати ніби повну свободу національного розвитку союзних республік ССР. Так як їх зформулювались Ленін, так незмінно вони живуть у пропаганді до сьогодні. Іх можна читати майже в усіх постановах партійних з'їздів, аж до «Тез про 300-річчя возз'єднання України з Росією» (1954). У статті Є. Курішкова, про яку далі буде мова, — «Про міжнародне представництво Української РСР», надрукованій у п'ятому числі «Вісника Академії наук УРСР», повністю присвяченому возз'єднанню, ці засади вичерпно висловлені одним реченням:

«Комуністична партія покладає в основу своєї політики в національно-му питанні рівність і суверенітет народів Росії; право нації на вільне самовизначення аж до відокремлення й утворення самостійної держави, скасування всіх національних та національно-релігійних привileїв і обмежень, вільний розвиток національних меншин і етнографічних груп».

Ці засади не взяті з повітря, вони точно відповідають прагненням народів ССР до «вільного самовизначення аж до відокремлення й утворення самостійної держави...», і їх можна було б вважати ідеальними, якби ті, що їх формують, думали хоч якоюсь мірою їх здійснити.

Якщо цю першу стала можна вважати ідеалом народів ССР, то друга стала, полярно протилежна цій першій, є ідеалом советського уряду й партії, що сьогодні в істоті покривається з ідеалом російського імперіалізму: знищити всі національні різниці і створити з усього ССР едину «советську націю», що практично означає — російську. Про здійснення такого великоросійського ідеалу не говориться з тактичними міркуваннями, але воно пристрасно бажане для правителів ССР, бо від цього залежить питання внутрішньої єдності їхньої імперії. Якби вони створили таку советську націю без існуючих тепер національних різниць, щойно тоді вони не боялися б зовнішнього світу, і ініціатива війни чи миру була б у їх руках, щойно тоді вони самі починали війну, чого вони досі не робили і не можуть робити, бо не знають, як до неї поставлятися неросійським народам, а власне точно знають, що всяка війна з так званим капіталістичним оточенням приведе до розпаду ССР і переходу неросійських народів до ворожого Росії табору.

Ці дві протилежні тенденції, що ми їх називали стали величинами в советській національній політиці, до такої міри несполучні, що большевики змущені весь час маневрувати компромісною лінією, яка весь час хитається між крайніми полюсами і, як стрілка барометра, показує на кожному етапі, «національну погоду» в ССР. Це та третя змінна величина, з якою можна бачити успіхи й поразки советської національної політики, успіхи й поразки народів ССР, які свої національні права затято відстоюють.

Тепер повернімось до згаданої статті Курішкова, який розглядає історію міжнародного представництва України від початку советської влади аж до сьогодні. У ній усе звичайно навівріт, але як поставити речі на свої місця, можна побачити, що насправді добилися большевики за час свого панування в Україні.

Про перший період, громадянську війну, Курішков пише:

«Розглядаючи питання про зовнішньополітичну діяльність радянських республік, в тому числі Української РСР, в історичному аспекті, слід відзначити, що до утворення СРСР, коли наша країна ще не була об'єднана в загальносоюзну державу, між союзними соціалістичними республіками і буржуазними країнами було підписано ряд договорів і угод. У примітці автор додає: «В 1921 р. Українська РСР, завоювавши міжнародне визнання, уклала міжнародні договори, угоди, конвенції та ін. з 15 країнами».

Це розшифровується дуже легко: почавши війну з Україною на базі царської національної політики, большевики побачили, що так не піде, і зробили ряд поступок, що їх почали ліквідувати відразу ж після закінчення громадянської війни й створення ССР. Слухти зазначає Курішков, що

«створення Союзу РСР викликало шалений опір великорадянських шовіністів і місцевих націоналістів. Перші виступали проти надання рівних

прав соціалістичним республікам, намагаючись звести наївець суверенітет радянських республік і цим самим підривати дружбу народів. Другі, культивуючи буржуазний націоналізм, виступали проти об'єднання республік в єдину союзну багатонаціональну державу, намагаючись дозвести, що утворення Союзу РСР і передача радянськими республіками своїх прав в галузі зовнішніх відносин Радянському Союзові означає ліквідацію суверенних прав радянських республік».

Об'єктивно кажучи, «буржуазні націоналісти» мали повну рацію, вбачаючи в утворенні ССР намагання «ліквідувати суверенітет прав радянських республік». Це намагання тривало від 1922 аж майже до кінця війни. Шойно на початку 1944 Сталін змушений був декларувати розширення суверенних функцій союзних республік. Курішков цей акт пояснює навівріт:

«В зв'язку з економічним, політичним і культурним зростанням Радянського Союзу і союзних республік, завдяки зрослому міжнародному авторитетові радянської держави Х сесія Верховної Ради Союзу РСР 1 лютого 1944 р. прийняла рішення про розширення функцій союзних республік в галузі зовнішніх відносин».

Щоправда, майже вся Україна тоді була вже в руках советської армії і Гітлер був розбитий, але економічно ССР був зруйнований і в такому вигляді стояв перед проблемою: як уладнитися відносини з союзниками після капітуляції Німеччини. Отже не так, як каже Курішков, а тому, що ССР стояв перед новою небезпекою, довелось, для змінення внутрішнього фронту, актом від 1 лютого 1944 нагадати про суверенітет права України. Тим самим ССР у війні з Україною мусив відмовитися від своїх завоювань і відійти на вихідні позиції початку дводцятих років.

Курішков не говорить далі, що після того, як для ССР щасливо уклався час післявоєнної стабілізації, у Москві радо хотіли б забути про ухвали 1944 року, від 1946 й далі тривав новий наступ, у «мовознавчих» мудруваннях Сталіна обґрунтовано поглинання слабих мов сильнішими, інші «теоретики» заговорили про єдину «советську націю». Лише раптова смерть Сталіна захистила останній наступ. І тепер, втративши певність себе московські правителі знову говорять про суверенітет України і потребу поширення її дипломатичних зв'язків з іноземними країнами, цитуючи на кілька

років забуту передовицю «Правди» від 7 лютого 1944:

«В зв'язку з зростаючим політичним і культурним значенням Української Радянської Соціалістичної Республіки зростають і різноманітні культурні і господарські вимоги, які не можуть бути в повній мірі охоплені загально-союзним представництвом за кордоном і вимагають безпосередніх відносин Радянської України з іноземними країнами».

У советській національній політиці наступи чергуються з відступами, і, як прийняти нашу схему, за якою на пољах стоять незмінні величини, що взаємно виключають одна одну: прагнення народів до повної суверенітетності, з одного боку, і прагнення партії й уряду ССР створити єдину советську, фактично великоросійську, націю — з другого, а посередині змінний показник нації і послаблені, якими маневрує советський уряд, тоді можна кілька десятків війн підсумувати навіть з деякими оптимістичними висновками: на час святкування «возз'єднання» Москва знову відкінута на вихідні позиції, як у 1944, а собі ми можемо записати той плюс, що ідея суверенітетності мусіла змінитися в свідомості українського народу уже навіть тільки від того, що про неї так багато говориться.

Звичайно, такий підсумок спрощений, бо є речі безповоротно втрачені, але загально він все таки з плюсом. І. К.

Критична стадія європейської політики

(Закінчення з 2. стор.)

ки Франція, але і західний світ є змущені ревізувати основи своєї доцьогочасної політики.

Де корінь зла?

Підвалинами, на яких спочиває кожна політика, а передусім реальна зовнішня політика, є: а) фактор сили (мілітарної і господарської) і б) дипломатія. Фактор сили роз'язує теж питання з діяльності дипломатії, яке можна зформулювати так: що можемо зреалізувати з того, що хочемо? Сила означає повсякчасну виснажливість і загрозу вжити насильних засобів супроти того, хто противиться нашій волі. Як застосовує цей принцип Захід? На європейському континенті таємою силою є ОПАП. В центрі концепції ОПАП-у стоїть «відстручаючий меч», тобто американське стратегічне летунство, яке охороняє «рак atlantica», як колись англійська флота охороняла «рак britanica». Однак є грунтовна різниця між «рак atlantica» і «рак britanica». «Pax britanica» виходила з заłożення, що війнам треба перешкоджати, а «рак atlantica», як показують останні політичні заходи, хоче до всяких засудів виелімінувати, а в найкращому випадку їх лъкализувати.

Завданням другого фактору політики, тобто дипломатії, є здобуття союзників, організувати їх на широкій базі спільних інтересів чи спільних моральних засад, з метою реалізації політичної програми, з метою зрушіння рівноваги сил, яка утривалася невигідне, шкідливе чи зачорнене для нас становище.

Що ж протиставив Захід якій советській концепції з виробленою тактикою побудови комунізму в усьому світі? Захід не вийшов ще з орбіти співпраці з большевизмом, тобто далі вірить у можливість «коекзистенції» з Москвою. В період політики поділу на сфері впливів Москва союзувала свою частину і тепер дальшою метою ставить підготову до перебрання влади пролетаріатом (що не партією) в інших сусідніх країнах — і при цьому вимагає лише невтіральністі великорадянських, лише мирного співжиття з ними, лише загальних пактів безпеки з власною участю, бо вони гарантують непорушеність центру керівництва світовою революцією і дають можливість втручання у внутрішні справи інших країн.

В цій диспропорції між конкретною візією большевицького нового ладу та волею до його реалізації і комплетним браком ідеї нового порядку та опортунізмом Західу лежить корінь усього світового ліха. Брак політичної ідеї та чіткої програми знаходить своє відзеркалення теж у мілітарній політиці. Альянтські штаби стратегічної мету вбачають лише в тому, щоб «загнати воєнний комунізм у його первісні кордони і драти про те, щоб він там оставався». Наявно му офензивному плянові Москви протиставлено обмежену оборону. При такому поставленні справи Захід ще дивується, що сусіди, загрожені російсько-большевицьким імперіалізмом, с'які або невтірізуючі і воліють долю сателітів, ніж можливість стати полем між обома світами. В обмежений обороні лежить другий корінь ліха, що паралізує західній політиці.

Вашингтон не раз хвалився, що полі-

тична ініціатива переходить у його руки, однак переважно це була ініціатива в чисто тактичних заграваннях і не мала жадного стратегічного значення. Передумовою здобуття ініціативи є концепція волі і наступального пляну. Війна в Кореї і В'єтнамі є не тільки програмами тактичними битвами, але стратегічною поразкою. Такі думки щораз частіше можна почути від західних військовиків, які закликають до надумі і основної ревізії поглядів.

Чи вашингтонська декларація Айзенгауера і Черчіла від 29 червня з першим кроком до ревізії поглядів, чи лише тактичним ходом дівікії супроти Франції в її сепаратному бігу до «коекзистенції» з Сходом, — що годі відповісти. Не підлягає сумніву, що політика США в Європі переживає важку кризу і стоїть перед потребою «болісної перевірки» (вислів Даллеса) свого доцьогочасного характеру. Сьогодні це вже не буде поворот до традиційного американського ізоляціонізму, лише до шукання нових союзників та нових доріг для реалізації політичних плянів.

МРТ

Національна політика - понадпартийна

(Закінчення з 1. стор.)

часового правління (що, як відомо, в більшості складалося з ненаціоналістів) акти самозапереченні, відкликання державного будівництва.

Хоч ідея єдиного, понадпартийного центру в сороках роках відразу не здійснила, проте вона далі мала для себе підлогу. Крім ембріонального її вигляду у формі краківського комітету і недосконалого її здійснення в державному будівництві в 1941 році, бачимо ще виникнення Української Національної Ради під керівництвом сенійора політиків Костя Левицького у Львові і пізніше — Всеукраїнської Національної Ради в Києві. Для постання першої дала ініціативу одна група ОУН, бажаючи, в обличчі нацистської негації нашої самостійності, кинути німецькій політиці під ноги ще одну колоду. Колода ця скоро показалася ні до чого непридатною, бо поза меморіалом і покликання на Руську Раду з 1848 р. як на свого попередника керівники її не зуміли вийти. Це саме стосується т. зв. Всеукраїнської Національної Ради, створеної пізніше другою групою ОУН у Києві. Її діяльність ширшим колам близьче не відома.

Ініціатива для постан

ОГЛЯД ПОДІЙ В УССР

Про жнива, Корнійчука і львівських студентів на Сахаліні

Жнива в Україні

Вже від згадуваної в попередньому числі постанови пленуму ЦК КПСС з 24 червня почалася завзята метушня жнивної кампанії. Всі советські газети і радіові програми переповнені всячими закликами, інформаціями та алярмами про підготовку до жнив і здачі державі «поставок» урожаю. Найбільше цього пропагандивного матеріалу стосується, самозрозуміло, України, шпихли ССРР.

З початком липня появилися повідомлення з України, що там збір урожаю уже почався. Разом з тим советська преса вдарила на сполю про різні неподілки, хронічні в советськім господарстві, що існували раніше і докучають також тепер, не зважаючи на хрущовські пляни «механізації» і «піднесення» сільського господарства. Советська преса виявляє, що просто в кожній області є щось недомогає. Або перешкоджає бюрократія, або «простоють» трактори чи комбайні через лихі ремонт чи недбалу організацію праці, або не виконуються норми виробітку тощо. Під цим поглядом, як можна судити з пропагандивної метушні, нічого не змінилося. Трактористи «на штатах», мабуть, покищо багато не помогли, бо ще невідомо, як вони опанували свої фахи і як їм плятять (багато механізаторів поїхали заорювати цілину), а механізація, мабуть, набагато не покращала. В кожному разі такого враження советські повідомлення не роблять. Напр., постанова пленуму ЦК від 24. 7. примушує советських партійних і адміністративних керівників збирати збіжжя всіма засобами, не лише комбайнами, хоч у постановах з минулого року говорилося про «повну механізацію». Найправдоподібніше, що вся продукція сільсько-господарських машин була спрямована на цілінну землю.

Покищо в советській пресі нема лесмізму щодо урожаю, радше навпаки — є прояви оптимізму. Цікаво, які будуть показники урожаю. За минулых років советська статистика подавала цифрові дані про врожай не на підставі намолоченого збіжжя, а на підставі «оцінки» збіжжя в полі. В минулому році Хрущов заявив, що продукцію сільського господарства обчислюється на підставі справедливості зібраного збіжжя. Побачимо, скільки «урожаю» налічувати советські статистики в цьому році.

Піврічні підсумки промислової продукції

Ще перед закінченням півріччя (тобто 30 червня) і в першій половині липня советська преса почала рясніти від повідомлень, що вже на такому і такому підприємстві виконано піврічні пляни продукції і почato продукцію на рахунок другого півріччя. Підсумків виконання плянів продукції по окремих галузях промисловості не подається.

Звертає на себе увагу, що найбільше шуму про «виконання» піврічних плянів продукції робить советська преса навколо таких галузей промисловості і народного господарства: продукція товарів широкого вживання (споживання), харчова промисловість і здобування харчів (напр., рибобудівство), видобування вугілля, торфівля і транспорт. Тобто, говориться про ті ділянки народного господарства, що їх продукції советський уряд не міг піднести (продукція вугілля, транспорт) і намагається це зробити, шантажуючи пресою, керівників підприємств, або про ті ділянки промисловості, «успіхи» яких советська преса намагається розреклямувати якнайширше (продукція споживчих тогорів для населення).

Закінчення шкільного року

З нагоди закінчення шкільного року советська преса принесла багато інформацій і статей на шкільні і студентські теми, а також про потребу розбудови шкільництва і підготовки до нового шкільного року. З цього пропагандивного матеріалу довідуємося про жахливий брак шкільних приміщень в Україні. В багатьох великих містах України, в тому і таких, як Харків, навчання відбувається на три зміни. З ранку і по обіді вчаться нормальні класи даної середньої школи, ввечері вчаться робітники, що бажаючи закінчити середню освіту, мусять рівночасно заробляти на прожиття. Таке «тризмінне» навчання советська преса радше вважає нормальним станом, а тисне на те, що піднести кваліфікацію вчителів, дати школам відповідне знаряддя для практичних занять, а учням — потрібну кількість підручників, і щоб вечірні школи для робітників організувати в робітничих селищах чи поблизу них, щоб полекшити робітникам можливість закінчення середньої освіти.

Гідна уваги стаття «Правди» від 5. 7. п. н. «Новий загін молодих спеціалістів», в якій ідеється про політику Кремля щодо молодої інтелігенції, в першу чергу інтелігенції понев'чених народів. В цьому році закінчило високі школи в ССР 230 тис. молоді; в тому одна четверта здобувала вищу освіту дрігучого заочного навчання, різично прагнути. Передова «Правда» пише, що «молоді люди... їдуть на працю в ті райони країни, де відчувається найбільша потреба в кваліфікованих кадрах. Вони дістають спрямування на Далекі Сход і Далечу Ініч (в советські підполярні околиці), в республіці Середньої Азії, в районі Сибіру, Уралу, Казахстану». Отже советським студентам доводиться платити «за піклування» уряду і державні стипендії. Після закінченніх студій молоді спеціалісти — це здисципліновані солдати, що мусять їхти на працю туди, куди їх «справмили» уряд. На російській етнографічній території в ці далекі і часто надаліні суворим кліматом околиці їдуть діти селян і робітників, бо вони не мають «плечей» серед пляновиків «спрямувань». В неросійських республіках советський уряд використовує це плянування кадрами для денационалізації інтелігенції поневолених народів. «Багато випускників Львівського лісово-технічного інституту, — пишеться в передовій, — висловили бажання поїхати на працю в ліспромгоспи Сахаліну».

Корнійчука відставлено на «творчу працю»

Радіо «КіТ» від 7. 7. повідомило, що письменник Олександр Корнійчук «звільнений» зного урядового посту першого заступника голови ради міністрів УССР; як мотивування пояснюється, що Корнійчук «перейшов на творчу роботу».

Корнійчук, як уриваючи письменницької праці, від ряду років займає високі пости в різних центральних установах УССР. Тільки в останніх роках він входив у склад Всесоюзної ради миру, був головою ВР УССР і головою союзу советських письменників України (до осені 1953 р.). Від 30. 5. 1953 р. став першим заступником голови РМ УССР. Крім того, на XIX з'їзді КПСС його вибрали в члені ЦК КПСС, а на XVIII з'їзді КПУ в цьому році його зробили членом ЦК і президії КПУ.

Як бачимо, хоч би з переліку цих постів, Корнійчук — дуже помітний большевицький вельможа, і тому ще тяжко давати оцінку, що означає це лаконічне повідомлення советського радіо. Чи це відсування Корнійчука набік, чи, може, ми скоро дівдаемося, що він дістав якийсь новий пост? На цьому місці ми лише нагадаємо, що на декаді українського мистецтва в Москві в 1952 р. була гостро скритиковано п'єсу Корнійчука «Богдан Хмельницький» і знята з кону.

Молодь Харкова проти СОВЕТСЬКОЇ КАЗЕННИНИ

У дзвін тривоги б'є не хто інший, як саме «Комсомольська правда» від 6 травня, орган ЦК ВЛКСМ, закликаючи батьків, щоб вони допомогли комсомолові скерувати молодь на правильний шлях, бо молодь проявляє, мовляв, забагато ініціативи, не передбаченої компартією чи комсомолом. Ідеється нам про статтю на третьій сторінці згаданого органу п. н. «Ініціатива, непередбачена пляном», де подається кілька фактів з життям чотирьох середніх шкіл міста Харкова.

Маючи досить комуністичної ініціативи, зашкіарубости і нездарства в підході до них, як до дітей, учні середніх шкіл ч. 74 і ч. 97 організували групу, яка була таємною і тим більше притягаючою, що не була контролювана шкільною владою. Це був «військовий» гурток, який покищо читав книги «о руських полководцах» і захоплювався ними; в гуртку присвоювали собі військові звання, випускали свою рукописну газетку, а далі збиралися писати свою історію. Добрий організатор і начитаний п'ятикласник Микола Климов як інший проводир вимагав, щоб історія писалася інтересно і смішно. Ясно нам чому, — бож в ССР для молоді взагалі майже нема цікавих чи веселих публікацій, а все пишеться за шаблонами, яких вимагає комуністичне виховання. З цього приводу «Комсомольська правда» завдає собі клопоту і вдає аж тепер по «старих», які для молоді взагалі не творять чогось по-веселому, а дотримуються іншого тону: строгого, солідного, взятого у канцеляристів, любителів формалізму і казенництва». Однак «Комсомольська правда» не згадує ні словечком, що всі ці питомності випливають з ества комуністичної партії і що ці благодаті для молоді задушливими.

На прикладі з «військовим» гуртком не кінець. В другім абзаці статті наводиться такий факт: група учнів школи ч. 131 організувала таємний «союз з отаманом на чолі — восьмикласником і комсомольцем Анатолем Босенком і «займалася крадіжками». Знаряддя для молоді взагалі для молоді не творять чогось по-веселому, а дотримуються іншого тону: строгого, солідного, взятого у канцеляристів, любителів формалізму і казенництва». Однак «Комсомольська правда» не згадує ні словечком, що всі ці питомності випливають з ества комуністичної партії і що ці благодаті для молоді задушливими.

В іншій школі (десятилітці) учні зорганізували самі, без жодної підтримки і допомоги старих, симфонічну оркестру. Старі говорили, що для такої оркестри нема приміщення тощо. Однак молодь не здалася і оркестру зорганізувала. Офіціоз ЦК ВЛКСМ тут дещо віддихає легше і закінчує абзац не лайкою, а просто згадкою, що тепер ця оркестра користується підтримкою міського дому піонерів і консерваторії; тепер схвалюють її існування ще й органи народної освіти.

Немає в статті мови про інші школи, гуртки яких ще не викрито, бо, мабуть, вони ліші законспіровані. Однак «Комсомольська правда» констатує, що за першу половину цього навчального року з школ міста Харкова було викинено за порушення дисципліни аж 57 учнів.

ВОДЯНА ДІЄТА

Ранкову тишу порушили пронизливі звуки сирени. Вулицю села Тустановичі, Дрогобицького району, швидко мчали автоземіні-цистерни пожежної команди 8-го нафтопромислу.

Люди виходили з хат, вибігали за ворота і настороженим поглядом проводили заклопотаних пожежників. Куди це? Де горить? — питали один в одного.

Галасливі хлопчики вигукували:

— Пожежа! Пожежа!

Схвилювалося село: задзвеніли відра, загавкали собаки.

Пожежні машини завернули до фарми. Сполохані люди — хто з відrom, хто з вілами — побігли туди ж.

Не минуло двадцяти хвилин, як на подвір'я фарми збіглося все село. Велике диво побачили люди. Поставивши машини біля тваринницьких приміщень, пожежники швидко розмотали шланги, запустили мотори і почали перепомпувати воду з цистерн у колодязь, над яким гордо здіймався «журавель».

На схвилюваннях обличчях присутніх з'явилися розгублені посмішки.

— Що вони роблять? Такого зродування не бачили, щоб у криниці воду наливали. Диво та й год! — гомонили люди.

Що ж таке трапилось?

А трапилось ось що. Дрогобицька МТС більше двох років обіцяє механізувати водопостачання на фармі великої рогатої худоби в артілі ім. Ковпака, що міститься в селі Тустановичі. Але далі обіцянок справа не йде.

Прифармський колодязь не забезпечує потреб фарми. Отже з мудрою вигадкою директора МТС тоз. Вегери пожежники 8-го нафтопромислу, що шефтували колгоспом ім. Ковпака, почали возити воду з річки до колодязя.

«Радянська Україна», ч. 132.

Відразу після смерті Сталіна, в час «разброда і паніки», перший заступник голови РМ УССР Корнійчук поставив цю п'єсу, що існувала вже дещо перероблену, на сцені гірського театру, і вона на різних сценах ССР успішно демонструється і до сьогодні. Чи часом у цьому і в інших, нам незнаних, виступах Корнійчук і добавчає кремлівські вельможі «туркозного націоналізму» — покаже майбутнє.

ПОСИЛЕННЯ АКЦІЇ «МИРУ»

В зв'язку з женевською конференцією і подіями з Ілю-Китаєвською преса і радіо розгортає говорення про «мир» і акцію «мир» в усьому світі. Для цієї цілі використовується кожна нагода — день жінки, день дитини тощо або різні події в міжнародній політиці. Лише в першій половині липня призначено аж трьом особам т. зв. сталінські премії «захисникам миру» і золоті медалі. 6 липня национальну діяльність дістав польський письменник Леон Кручковський, а 14 липня — індійський парламентарист проф. Сагіб Сінг Окгей (або Сокгей — за радіомовами «Кіев»). Ці «нагороди» і інші заходи советської закордонної політики вказують на посилення акції «мир» на закордонному відтинку.

АМЕРИКАНСЬКІ ШПІСІЇ

Московська «Ізвестія» від 2. 7. застакувала знову «шпіонаж і диверсії». США проти ССР. Цим разом формальним приводом до цього послужив законо-проект конгресу США на додаткових 50 міл. доларів на тасмі видатки закордонної політики США. В статті говориться про те, що «останнього часу» були випадки американського шпіонажу в ССР, сателітних країнах ССР, а також у Китаї.

Ми знаємо, що до «ш

Близький Схід визначає себе

Від трьох років на перешкоді наладненню дружніх взаємин між Арабською лігой і США та Великобританією стояли три справи: 1) арабсько-ізраїльський конфлікт, 2) спір за воєнну базу Суезького каналу і 3) справа націоналізації чафти в Ірані. Ці три проблеми унеможливлювали реалізацію командування ОПАП-у «Близький Схід», тобто включення Близького Сходу в оборонну систему Західу. Близький Схід творив відкриту ціліну в оборонній системі Західу, яку охороняла Туреччина.

Останніми часами вістря арабсько-ізраїльського конфлікту притупилося, точніше, ввішло в дипломатичне річище, яке його нормалізує. Проблема британської бази в Суезькому каналі і конфлікт, звязаний з націоналізацією Ірансько-британської нафтової спілки, сансме на дорозі до мирового полагодження. Мирне полагодження цих двох справ між Великобританією і Єгиптом та Іраном, найсильнішими і найвпливовішими членами Арабської ліги, матиме рішучий вплив на унормування взаємин на цьому стратегічно-невралгічному терені двоюборії між Сходом і Західом. Хоч Близький Схід декларував себе «третьою силою», однак через свою мілітарну і господарську слабість був у дійсності полем дипломатичної і таємної боротьби між світовими потугами.

Великобританія годиться вивести війська

Переговори про виведення британських військ з Суезького канала, які тягнулися від червня 1953 р. з республіканським урядом Єгипту, зайдли вже в кінцеву фазу. Уряд Черчіла, як показує велика дебата в британському парламенті 14 липня, рішився на виведення військ із Суезької бази. Черчіл умотивував цей крок тим, що в сучасну епоху атомової зброї і розвитку летунства вогнина бази Суезького канала втратила своє стратегічне значення і що тепер така велика концентрація військ і матеріалу на малому просторі (80 000 вояжів і велика кількість вогнина матеріалу) не є бажана, бо одна атомова бомба може все знищити. На закид лейбористських депутатів, що виведення військ приносить престиж Великобританії на Близькому Сході, Черчіл відповів: «Престиж не можна скріпити глупотою». Проти виведення військ з Суезького канала деякі лейбористські депутати висувають аргумент, що це принесе «загрозу безпеці Ізраїлю», за яку Великобританія співівлівідальна. Потребу дислокації британських військ перед атомовою небезпекою на базах в Кіпрі, Лівії, Іраку і Йорданії ширше умотивував міністер Гед, а міністер скарбу Батлер — великими фінансовими видатками (50 мільйонів фунтів річно) на Суез.

Принципова згода Британії на виведення військ із Суезького канала з першим позитивним і вагітним на політичні наслідки кроком для унормування взаємин між Єгиптом і Великобританією і ознакою зміни традиційної політики «вайт анд сі» («чекати і приглядатись») Великобританії на Близькому Сході. Цим рішенням британський уряд узгіднило свою політику з США і почали розладовувати арабську ненависть до «західного імперіалізму».

Стан переговорів, про які маємо лише більш або менш авторитетні згадки, виглядає так: довоєнні сторони погодилися, що восьмий матеріал і устаткування лишаються власністю Великобританії; що нагляд і обслугу цього матеріалу передають британські техніки, які не будуть уніформовані, а носитимуть цивільний одяг; що виведення військ наступить до 18 місяців після підписання нової угоди, яка має заступити стару угоду з 1936 р. Неузгідно, як довго триватиме нова угода, яка нормує ці проблеми, лише переходово. Великобританія вимагає дійсності угоди на 10, а Єгипет — на 7 років.

Єгипетський уряд мав також погодитися на признання права Великобританії обсадити Суезький канал на випадок нападу на Туреччину. Цю згоду в політичних колах вважають за дуже важливу, бо Туреччина є членом ОПАП-у і з'язиковим між колективними і територіальними системами оборони на Близькому і Далекому Сході. Ця згода Єгипту на право Великобританії обсадити Суезький канал на випадок війни є інтерпретована як відмова Єгипту від невтіралізму і маніфестації його добрій волі вступити в оборонну систему Західу. Хочемо пригадати, що коли на весні 1953 р. Даллес у Каїрі сказав: «Ми згідні, що мілітарно-опірний пункт у зоні Суезького канала є конечний для оборони Близького Сходу і, як такий, мусить бути збережений», тоді ця заява викликала в Єгипті бурю протестів. Теперішнє унормування цих справ є попросту ре-

веляцією. Це підлягає сумніву, що через прийняття британських пропозицій Єгипет автоматично входить до західного блоку. Нічого дивного, що ці події викликають запеклосяня в Москві та Ізраїлі.

Іранська нафта знову плистиме

В Ірані після трагічних подій з усуненням прем'єра Моссадека Й іменуваним генерала Сагеді прем'єром внутрішніх взаємин усталізувалися. В Тегерані саме почалася друга фаза переговорів про унормування конфлікту за іранську нафту, націоналізований в 1951 році. Цього року постав новий консорціум, складений з акціонерів британських французьких, голландських і американських фірм (по вісім від кожної), який дістав від уряду право іменем національно-іранської нафтової спілки «на необмежену експлуатацію нафтової промисловості». Цей пункт-клавзуля, що спілка діє в чужому імені, оспорюється акціонерами, які побоюються, що він може підважувати їхню владу і мати погані наслідки для інших того роду фірм. Ця клавзуля є одинак конечною, що він обійти конфлікт з іранським законом про націоналізацію. Уряд генерала

Сагеді дав достатні гарантії забезпеки права посідання, так що, мимо застережень, правдоподібно до заключення умови прийде. Новий нафтогазовий консорціум має намір в найкоротшому часі відновити продукцію нафти, але вже в обмеженій кількості (10–15 мільйонів тонн річно). Стара спілка в 1950 році випродувала понад 30 мільйонів тонн. З такої низької продукції іранський уряд не задоволений. Через трирічний застій іранський уряд утратив близько 800 мільярдів прибутків. Маєтутка продукція даватиме 150–200 мільйонів прибутків, за які генерал Сагеді і шах Резі Палеві плянує перевести нову реформу і зреалізувати новий гостодарський план. Метою цих плянів є з'єднати собі народ, піднести життєвий рівень населення, скріпити господарський і оборонний потенціал країни. В цих плянах надія на американську допомогу зважне місце. Уряд рівно ж надіється на американські приватні інвестиції.

Чи Іран приступить

до турецько-пакистанського пакту?

Американці будуть дуже раді інвестувати свої капіталі в Ірані, коли прийде до їх забезпечення через приступлення

іранського уряду до пакту Туреччина-Пакистан. Рівнобіжно з переговорами про нафту йдуть мілітарні переговори про якнайскоріше включення Ірану до оборонної системи Західу «Близький Схід». Переговори з прем'єром Сагеді, міністром закордонних справ Енглезом та вільзовими членами меджлісу (парламенту) провадить американський амбасадор в Тегерані Гендерсон. Як уряд, так і парламент дали свою згоду вжити заходів для формального приступлення Ірану до пакту Істамбул-Караї. Переговори зайшли вже так далеко, що американський заступник міністра листунства Томпсон мав можливість запланувати нові листунські і морські бази, які фінансуватиме США. Протести Кремля проти американсько-іранського зближення та можливості приступлення Ірану до пакту Туреччина-Пакистан іранський уряд рішуче відкинув, заявляючи, що ці спроби лежать виключно в його компетенції. Є очевидним, що іранський уряд почувався зініченням продовжувати невтіралістичну політику, яка робила його іграшкою-м'ячиком у розгрі між світовими потугами. Іранський уряд твердо переконаний, що лише збройна невтіралістичність може забезпечити йому суверенітет і незалежність. Ця позиція і зміна доцьогочасної політики Ірану буде (Далі на стор. 10)

СИЛЮЕТИ МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ

Подув майбутності

«Сторожіть і слухайте, ви осамітнені! Майбутністі вітри притасно вдають крилами і ніжною вухові несуть добре післанництво».

НІЦШЕ, «Так говорив Заратустра».

На тлі нашого бурхливого сторіччя керованого думання і організованих масових убивств, потоптаної людської індивідуальності і фэрисейства, що стало другою вдачею людей і народів, живе в поважному віці вже сьогодні називаний багатьма компетентними «великою людиною нашого сторіччя» —

праведник Альберт Швайцер.

Сьогодні його ім'я говорить багато тільки вітасмічному колу. Для мільйонів воно куди менше відоме, піж, для прикладу, прізвище котроє із тих фільмових дів, що кількакратним легалізу-

ванням свої проституції — по-модернно розлуками — заповняють газети з мільйоновим тиражем.

Але, видно, так мусить бути, що «подув майбутності», творений потентатами духу, що своєю феноменальністю і вищою силовою підімайтає завісу тасмного завтра, може сприятити тільки «ніжне вухо», що зрозуміти іх можуть тільки нечисленні. Бо вони — предтечі, а світ, зокрема сучасний світ, хоче вstromити свою руку в рани — і щойно тоді вірити, що осліплений правдою і проголошений величчю падає він ниць і кричить «осанна».

Альберт Швайцер не створив ані нової релігії, ані навіть власного філософського напрямку; він не відкрив бацілі гістрия і не перевершив Беттевена. Тим не менш він став найбільшим виховником нашого століття, створив прототип завітньої людини, став передвісником завітнього світу, а, що найголовніше, скріплює нашу віру в остаточну перемогу Бога і людини, правди і краси над іхніми темними антиподами.

Син свангелицького священика Горшніцького Ельзасу, в маленьком містечку якого — Кайзерберг А. Швайцер побачив 14 січня 1875 р. денне світло, від дитин-

ства відзначався особливо ніжною душою і вникливим розумом.

До 1896 року, тобто до 21 року життя, плянів молодого Альберта щодо майбутності ледве відрізнялися від плянів тисяч його однілітків, тодішніх європейських студентів. Він з великим успіхом студіював теологію і філософію, а, крім цього, музику. Що цю йому вдалося, треба приписати надзвичайним здібностям і винятковій витривалості. Вже в перших семестрах його полоняють студії над життям Христом, і йому він присвячує згодом капітальну теологічно-філософську працю — «Фон Раймарус цу Вреде» (1906).

На Зелені свята 1896 року, під час вакації у своїх батьків, Альберт приймає рішення щодо своєї майбутності і зостається вірним йому аж до сьогодні. Про це читаємо в його автобіографії «З моєї життя і думання» (1931) таке:

«Одного сонячного літнього ранку, було це в 1896 році, я погодився з собою, що до тридцятого року моє життя я можу віддатися науці і мистецтву, а відтак присвячувати надзвичайним здібностям і винятковій витривалості. Вже в перших семестрах його полоняють студії над життям Христом, і йому він присвячує згодом капітальну теологічно-філософську працю — «Фон Раймарус цу Вреде».

1905 року Швайцер «тратить життя, щоб його затримати». По успішно закінчених студіях філософії і теології він габілітується в страсбурзькому університеті 1902 р. і відразу ж стає на ньому доцентом теології, а в 1903 році домурачує ведення теологічного семінар-інтернату при університеті. Рівночасно він є сотрудником у найбільшій евангельській церкві Страсбургу і її провідником. З головокружною скористю Швайцер дістас почесті, виняткову нагороду заблищили своїм величним ораторським талантом, одержавши ідеальні умови для продовження своїх наукових студій і студій над музикою і життям Баха (Швайцерові належить ряд наукових праць на тему музики цього майстра і його значенням: «Хто хоче затримати своє життя — втратить його; хто його втратить задля мене — затримає його»).

1905 року Швайцер починає дуже інтенсивно студіювати медичні науки, бо хоче присвятитися місійній праці в африканському пралісі. «Коли я зголосився в тодішнього декана медичного факультету нашого університету як студєнт, він найрадше був би послав мене до свого колеги з психіатричного відділу», — описує Швайцер у своїй автобіографії заскочення його рішенням серед співоварішів.

В грудні 1911 р. в нього вже докторат медицини, по отриманні якого він відмовляється від доцентури страсбурзького університету і починає готовитися до виїзду на місійно-лікарську працю в Африку. Ще пізніше, на весні 1913 р., він разом з дружиною покидає Європу і починає повну самовідреченні і надлюдської посвяти працю лікаря-місіонара в найглушишому африканському пралісі. Власними і зібраними від приятелів і спомагачів його пляну засобами він буде в пралісі, в Лямбарені, шпиталь, лікує не-

дуги тисяч негрів і ушляхетносі їхні душі засадами християнської науки.

Все, на що багата наука патології, лісі недуги, які знає і яких ще не знає європейська медицина, виліковлює малий шпиталик Лямбарени. Лепра, дисентерія, мальарія, всякої роду боліаки і спочатку смерть африканської сплячки — це щодені недуги, які великий праведник поборює роками з своєю геройською дружиною і малим штабом помічників-губильців.

„Африка - африканцям“

Загострення відносин і невідрядна ситуація у французьких протекторатах Туніс та Марокко і в Алжирі у щораз більшій мірі приневолюють задуматися над процесами, які переживає сьогодніша Африка. Немає сумніву, що також африканський континент не залишився без впливу основної розвиткової тенденції сучасного світу: національного усамостійнення поневолених і колоніальних народів. В парі з цими процесами іде стремлення до соціальної справедливості, бо треба зважити, що ці народи були об'єктом соціального визиску пануючих імперіалістичних націй.

Зокрема Туніс був в останніх тижнях тереном важких зударів, атентатів і терористичних відплат. Рейди і нічні напади «Визволеної армії» або фелягів, які їх називають, в'яжуть французькі військові з'єднання, що начислюють приблизно 6-8 тисяч. Цих французьких військ однак не вистачає, щоб забезпечити спокій і мир 280 000 французів, які живуть у цій країні. Згідно з офіційними інформаціями, відділ туніських повстанців, що нараховують коло 800 людей і ніби вишколоються в таборі Кастьель-Беліто в Тріполітанії, стоять під політичною контролею Арабської ліги в Каїрі. В останньому часі навіть самі французи не називають цих фелягів «бандитами і терористами», але повстанцями. Головнокомандувачем туніських повстанців, є Сассі Лясоуд, який дуже зручно переводить операції і тішиться великою прихильністю населення. Ка-жути, що він с анальфabet, але зате передішов добрий диверсійний вишкіл у Москві. Ці повстанці в загальному не грабують і залишають жінок та дітей у спокої. При нападах на посіlostі французькими колоністами вони забирають переважно зброю і харчі, розстрілюють чоловіків і підпалиють господарства. Французькі колоністи розпочали тепер акції «контртерору» і нападають на арабів, стріляють іх у ресторонах та інших прилюдних місцях і вбивають поодиноких людей, які навіть не є з'язні з повстанцями або визвольним рухом.

Поліційні акції французького колоніального режиму не є відповідними заходами для нормалізації відносин, бо Туніс є все не поліційною, а чисто політичною проблемою. Націоналістично партія Нео-Дестур під керівництвом Набіба Бургіба має досить чітку політичну і соціальну програму. Вона вимагає автономії Тунісу, власного парламенту і уряду, однак готова активно співпрацювати з Францією на мілітарному та культурному секторі. Важко погодитися з французькими твердженнями, що це є «екстремістична» течія, бо вимога автономії ніяк не є повною національною програмою, яка звучить: самостійність. Французький колоніальний режим реагує на такі національні аспирації африканських народів трохи перестарими і наївними методами. Проти повстанців вони використовують місцевих платників агентів, напускають на них продажних горлорізів, а фактичних національних провідників вивозять у заслання. Сам Набіб Бургіба був засланий на острів Гроа, а кілька днів тому його перевезено в околицю Парижу.

*

Подібні відносини панують у Марокко, другому протектораті Франції. Тут також існує підпільна національна організація «Істіквали» — «Партія свободи», політична програма якої в загальному подібна до позицій Нео-Дестур. Вона на початку старалася мирною і легальною дорогою вибороти автономні права для країни, але одночасно вона бажала мати якнайкращі взаємини з Францією. Уряд цієї країни вважав однак, що такі намагання є надто екстремістичні, і рішив розв'язати проблему кулеметами і бағнетами. Однадцять місяців тому скинено популярного султана Сіді Мухаммеда Бен Юссуфа, який панував 25 років, і заслано на Мадагаскар. На його місце призначено його родича, який є старою, примітивною і наївною людиною і звєтиться Сіді Мохаммед Бен Арафат. На нього марокканські націоналісти вже двічі робили атентат, і старий навіть не показується, боячись карі за колаборацію з колоніальним режимом. В цій країні, як і в Тунісі, панує постійний терор, і стрілянина не має кінця. До метод національного спротиву належать рівнож страйки, заборона працювати у французьких колоністах і впливання на населення, щоб воно не купувало французьких монопольних товарів. Зокрема тютюну. Марокко, що нараховує 9 мільйонів населення (в тому тільки 400 000 французів), є добре просперуючою країною і має вигляд дальнішого розвитку.

Також Алжир не тішиться спокоєм, і щораз частіші розрахунки тут вказують на паралельний розвиток, який те-

пер, може, не набрав ще чітко окреслених форм, однак починає нуртувати щораз сильніше. Ці три країни були в роки війни відірвані від Франції і тим самим здані на власні сили, що спричинило прискорення розвиток національних аспирацій і виховало навіть у французьких колоністах почуття своєрідної окремішності. Відограє в цьому просторі велику роль також мухамеданська релігія, яка є великим націотворчим елементом. Арабська солідарність, яка розвинулася в значній мірі після війни, впевнє туніських і марокканських націоналістів в тому, що вони не стоять самі у своїй боротьбі і що вони можуть рахувати не тільки на співчуття, але також на активну підтримку фінансами, воєнними матеріалами і ззовні.

Не змінилася також ситуація в Кенії, де продовжуються важкі зудари між групами «мав-мав» і британськими військами. На початку липня шеф британського генерального штабу в східній Африці генерал Гайман подав інформації, що цього року загинуло в бойових діях 2 500 прихильників «мав-мав» і що взято в полон 3 000 «терористів». Охоронці війська (головно тубільці) втратили 200 вбитих. 500 лояльних місцевих цивільних впalo жертвами терору своїх земляків. Згідно з інформацією цього британського генерала ще сьогодні діє на території Кенії 8 000 членів «мав-мав», які не мають наміру капітулювати.

Не багато краще виглядає становище африканського населення в південній Африці, де уряд націоналістичного президента Маляна проводить країну шовиністичну расову політику. Не зважаючи

на відсутність актів збройного терору, щораз в більшій мірі стають помітні ворожі настрої муринів та індійців, соціальне становище яких не різняться багато від невільницького стану, не говорячи вже про будь-які громадянські або політичні права.

*
Большевики, як і в Азії, найскоріше відчули розвиткову тенденцію в Африці і активно підтримують усі антиколоніальні рухи на африканському суходолі. Темніми каналами пливе московське золото на закуп зброй, медикаментів і інших, потрібних підпіллю речей. Поодинокі африканські національні провідники вищколоються у большевицьких диверсійних школах. В Будапешті навіть створено комітет для учасників війни в Індо-Китаї, які походять з Тунісу і попали в полон. Від часу до часу можна слухати іхні радіопередачі, в яких залишається до національного спротиву і до боротьби за самостійність. В цей спосіб большевики намагаються використати для своїх цілей узасаднені національні прагнення африканських народів, використовуючи незрілість їх політичного мислення і підступні заграваючи на розсіяних і релігійних ресентиментах.

Поступування Франції дає їм добре аргументи тому, що продовжування політики колоніалізму не здуше національних тенденцій, а, навпаки, мобілізує масу до спротиву білим поневолювачам. Було б трагічним, якби Надія Бургіба або якийнебудь інший африканський націоналіст мусів піти слідами Го-Чі-Міна і зв'язати свою боротьбу за національну свободу з російсько-большевицькими плянами. Фатально було б, коли б за кілька років заінсувала на африканському континенті ситуація, подібна до сьогоднішньої азійської, і свободолюбна національна ідея вклала б у рамки большевицької агресії.

Бывшися перемир'я з двогодинним спізнем. Але цих двох годин ніхто, мабуть, не братиме йому за зле, а французькі північно-східні кола будуть вшановувати його як того, що врятував в останню хвилину Францію перед новою політичною катастрофою. Дев'ять років затяжної війни знайшли покищо свій кінець. Політичних вирішень стосовно Індо-Китаю женевська конференція не принала. Знайдено одну малу роз'язку.

Цікаво тільки, котрий буде наступний рівнолежник, на якому Захід згодиться заключити «це одне перемир'я». І що скаже Мандес-Франс, коли одні з таких буде заключене на якомусь рівнолежнику, що перебігає... через французьку територію?

Советські залияння

Большевицька тактика виривання з західного бльоку поодиноких, навіть маліх партніерів знайшла собі ще одне експериментальне поле. Ідеться конкретно про останні советські заходи здійти по-позитивне або щанайменше дійсно нейтральне ставлення скандінавських країн, які хоч не становлять собою мілітарних потуг, але через своє стратегічне вихідно базою воєнних операцій проти ССРР. Зокрема Ленінград лежить на західному кордоні.

Большевики розпочали дуже «невинні» спроби зближення, виславши насамперед дві фльстілії воєнних караблів у відвідини до Швеції і Фінляндії. До Стокгольму 16 липня прибуло п'ять советських кораблів, а саме — кружляк «Ушаков» і чотири винищувачі під командуванням адмірала Котова. Рівночасно шведські воєнно-морські одиниці відвідали гостини в пристані Ленінграду. Вперше від 1919 року советські і шведські кораблі зробили такі куртуазні відвідини. Ліберальна шведська преса дуже критично виступила проти советських троїків посилити примирилья і доброзичливість скандінавських країн супроти ССРР, правильно акцентуючи, що большевики не є приятелями нейтралітету малих країн, але що вони хочуть його використати для своїх темних і агресивних цілей.

Подібні відвідини мали місце в Гельсінкі, куди припливли три воєнні советські кораблі: кружляк «Орджонікідзе» і два винищувачі, якими командував контрадмірал Г. С. Абашвілі. Советські гости були трактовані урядом фінськими чинниками прихильно. На по-одиноких прийняттях та імпрезах були присутні навіть прем'єр-міністер Тернгрен і міністер закордонних справ Кекконен.

17 липня підписано в Москві договір про взаємний обмін товарами на час 1956—1960 рр. Згідно з клявзулями цього торговельного договору, в біжчому році Фінляндія експортуватиме до ССРР товарів на суму 33,5 млрд фін. марок. Передбачається ступінєві збільшення цього експорту, щоб в 1960 р. кількість експортованих товарів збільшилася на 13 відсотків в порівнянні з сьогоднішнім станом. Експорт з ССРР до Фінляндії в цих роках має зрости з 24,8 до 28,5 млрд фін. марок. Цей договір набирає спеціального значення, бо рівночасно Молотов і Кекконен склали спільну політичну заяву, в якій багато говориться про «інтернаціональне відпружнення, втримання миру» тощо. Формульовання цієї спільній політичної заяви мають багато подібного з советською політичною номенклатурою. Важливішим є однак повідомлення, що обидві країни підвищують рангу своїх дипломатичних представництв з посольств на амбасади. Це є, без сумніву, поважний дипломатичний успіх большевиків, особливо коли зважити, що США і Швеція робили подібні пропозиції і позитивно відповіді від Фінляндії не отримали. В Москві буде отже перша фінляндська амбасада.

Якщо взяти до уваги, що останнього часу в Данії проявляються щораз сильніші антиамериканські настрої і що там панує рішуча тенденція не допустити в своїй країні до влаштування американських летунських баз, тоді стає явним, що большевицькі залияння не обмежуються на Фінляндії і Швеції. Можна припустити, що большевики робитимуть заходи, спрямовані на ізоляцію всього скандінавського бльоку від західного світу і на його повну нейтралізацію. Оголення північно-східного європейського крила, цілковите опанування Балтійського моря і нарешті забезпечення російських територій перед евентуальним атакою, а зокрема Ленінграду, є, мабуть, головними цілями советської політики в цьому просторі.

Відсутність швидких і цілеспрямованих протиакцій з боку США і Великої Британії тільки посилює большевицькі намагання і приведе до постання ще одного слабого місця для Заходу. язи

Німецький президент: Теодор Гойс

Після довгих років місто Берлін виконувало знову функцію, яка формально до цього міста властиво не належить, тобто функцію столиці держави. 17 липня тут великою більшістю голосів вибрано проф. Теодора Гойса з тактом виконував цю роль, бувши не тільки репрезентативною фігурою, але і впливаючи, як тихий і спокійний посередник, на хід німецької політики. Немає суміння, що велика особистість д-ра Аденauerа дуже часто прислонювалася цього лагідного і стриманого репрезентанта т. зв. духової Німеччини. Можливо, що у великих політичних розграхах він не відограв тієї маркантної ролі, як цього бажало, може, багато німців. Але як уже зазначено, формування і «роблення» політики не належить до його обов'язків. Вирівнювання і злагодження діаметрально протилежніх поглядів, понадпартийна об'єктивність, змагання до компромісу між урядом та опозицією і нарешті не-зв'язування себе з груповими політичними інтересами були тими прикметами, що зіхували проф. Теодора Гойса на посту президента.

У своїй промові з приводу висловленого йому на дальших п'ять років довір'я, проф. Гойс не виклав якихось нових політичних принципів, концепцій або програм. Була це в першу чергу людяна промова, слова, спрямовані до кращих почувань і тих сфер думання, де є панує виключно елемент влади і сили, де є гуманність, шляхетність і чесність. Був це в першу чергу заклик до німецької єдності, апеля до представників німецького політичного життя, щоб вони спільно, наполегливо і вперто змагали до об'єднання батьківщини. Були це спокійні слова, без великої емоції, але рівночасно виповнені духом свободолюбності і глибокого внутрішнього підпорядкування праву і законові. Своїм бажанням «бачити сенс нашої спільноти» проф. Гойс не тільки заманівав відповідно засідання, щоб право панувало між громадянами і народами для того

УКРАЇНСЬКА ВИСТАВКА

Двос українських мистців виставляють у галерії Сімон Бадіньє в Парижі. Г. Крук і С. Борачок. Крук різьбар, ізародившися над Дністром, працював у Львівській академії, був у Кракові учнем професора Ляцька, потім у Берліні. Борачок маляр, родом з Теребовлі, теж учень Краківської академії. 1924 як член групи Капістів виїхав до Парижу. До 1939 жив то в Теребовлі, то в Парижі. Автор ряду поліхромій у греко-католицьких церквах Галичини. У цій нотатці нема змоги вмістити все те, що перейшли обидва за час війни. Трудно в час струсів і катаклізмів кохатися... в мистецтві, не мати жодних політичних пристрастей і не вміти ненавидіти.

Северин Борачок: КОНИ

Різьби Крука мають заразом органічний і пластичний зв'язок з українським світом, з українським селом, у якому він народився. З його праць найбільш переконливі ті, в яких ми вичуваємо той світ, його буйний розмах чи трагедію. У студіях дівчат у рухових, вагітної жінки, старого селянина в кружку чи групи українських виселенців маємо повні різьбарські форми, що нагадують мистецтво Майя, Дегю, а також нашого Пуже, батька. У різьбі козака з бандурою і ще в парі інших видно, що Крук переніс впливі Задкіна, Ганни Орлової і взагалі кубізуючих формалістів. У певних його речах бачимо знову, що й світ образів сгнітеської різьби наділить його. Ці різьби менш переконливі, може тому, що та задкінська форма здається нам уже пережитком, а може тому, що мистецтво на цьому шляху ще не дійшов до єдності стилю, якої прагне, що він ніби розірваний між реалістичними деталями і формою, більш одіраною. Але й серед цих різьб римський монсіньор у формі видовженій дині має чар заразом круглої форми й виразу.

Фото: Мета Келер

крикливої зелені дерев, — це все спогади про Україну.

Борачка можна зв'язувати з творчістю Війона, хоч про його існування Борачок і не чув. Деякі з його образів (жінки серед зелені дерев) мають війонівську радісну дзвінкість, а при тому блиск і мигтання кристалів. Досягнення подібного роду ефектів вимагає і великого знання кольористики, і поетичного дару, і сильної свідомості кольорової композиції. Видно, що Борачок пережив Сезана, а постімпресіоністам багато завдає свою ясною кольоровою гамою. Але не даром Борачок, один з найбільш динамічних членів Капістів, уже 1923 на балю Академії в залі Старого театру в Кракові зробив велику лежерівську декорацію. Його мистецтво характеризує передусім абстракційний і конструктивний стосунок до образу. Ця риса врахує нас власне в порівнянні з Війоном. У цього останнього «Жінка» в гостро-чорному й шафірі чи шахівниця в темній бронзі, хоч як кубістично пере-транспоновані, виражают ще перше сильне враження побаченої натури.

У Борачка маємо ніби свідоме праг-

нення затерята того безпосереднього зв'язку між пізнанням природи і твором мистецтва, наче на ньому ще тяжать абстракційні табу, які вже стільки років шкодять стільком мистцям. Тут майзки. Барви плямами образів Борачка зарисовані так виразно, так відмежовані одна від одної, що можуть бути зразком кольорової тканини. У Парижі Люсса, Дюфі створили моду на новочесні тканини і килими. Може Борачок спробував би пов'язати український килим з новочесним мистецтвом?

Що найбільше тішить в цій виставці, це справді її чисте повітря. Обидва мистці пережили, кожен по-своєму, захід-

ні течії. А Борачок з фанатичною пристрастю вбрав паризькі впливи в 1925-35 рр. Обидва мистці після років, протягом яких згинуло багато іх колег, повернулися до своїх варсттів і, підтримані українським суспільством, — доказом чого є ця виставка — працюють далі з таким самим безкомпромісним ентузіазмом і талантом.

Юзеф Чапський

(Передруковано з польського журнала «КУЛЬТУРЛ», Париж за липень-серпень 1954)

Крук і Борачок в Парижі

У галерії Сімон Бадіньє 15—30 червня відбулася виставка двох українських мистців Крука і Борачка, до організації якої особливо багато зусилля прикладав пресф. Олександр Шульгин. Парижська критика низкою рецензій досить прихильно відгукнулася на виставку. Мистецтвознавець Жан Кассу, директор Музею модерного мистецтва в Парижі, стисло дав таку характеристику Крука:

«Український скульптор

Григор Крук робив свою кар'єру в експозиціях не-певністи, властив і нашій трагічній добі; в чéреді вигнань здійснює він свою творчість, далеко від народної дійсності, яку його творчість відбиває. Але вона затягнута тримається в пам'яті мистця, затягнута виявляється в його творах. Вони мають вартість своєю підкресленою правдою, мужньою сміливістю, хвилюючим почуттям грубості; усе це викликає нашу непорнну симпатію, як селянська пісня, з усім тим, що вона приносить від того неба й ґрунту, де вона народилася. Правда, така проста і така щира, може бути виставлена й мистецтвом простим і щирим, яке базоване на серйозному й добре випробуваному знанні і яке, крім інших якостей, свідчить про дуже живе почуття і впевнений рух автора».

У нотатці Гурлян про Борачка:

«Борачок один з тих, що найкраще зуміли зробити з своїх картин випромінюючу матерію. Не заперечуючи минулого, він одночасно транспортує свої елементи у світ синтезу. Цим досягає він такої досягненості й чистоти ма-люнку, які чарують око й душу».

Якщо він часто шукає надхнення в сільському оточенні: прал, городники на базарі, селяни, зайняті своєю щоден-ною працею, вершники на рівнині чи в

лісі, якщо він з лізбов'ю помічає своєрідні риси свого народу, — порив його уяви в схуднині, веде його до універсаль-го.

Затумані як декорація, його композиції «об'є» таються в глибину, ніколи не відриваючись від життя, де все невимушненість, повнота сили, здоров'я, радості.

I як не захоплюватися палітрою Бо-

Григор Крук

ПРАЛЯ

рачка? Його багаті гармонії мають найкращий ефект, і його смак виявляється в малярському акорді незрівняної впевненості».

РАНОК РИБАЛКИ

(СПОГАД У ДЕСЯТИРІЧЧЯ СМЕРТИ ОЛЕСЯ, 22 ЛИПНЯ 1914)

Я пріїхав до Праги на відпустку 15 червня 1940 року, і на другий вже день зайшов до мене «тяжко озброєний» різним рибальським знаряддям Олександр Іванович Олесь. Не встигли ми ще й привітатися, як він зачав: «І як так можна? Чоловік собі сяде дома і сидить! Вів західний вітер, ні холодно, ні тепло, з заходу пливуть маленькі хмарки, як раз час на риба їхати. Ви собі не можете уявити, як тепер риба „бере“! Я придувається може з півгодини на Влтаві (річка, що протікає через Прагу), як якісь рибалка тягнув одного коропа за другим! Ну, кажу вам, отакі завбільшки! А що ж на Козельській Туні? Та там ми наловимо пудових коропів! Я все приготував для вас і для себе. Маю аж 20 штук живців для щук, коло сотні черв'яків-дошовників для линів, прекрасну нову барабальку для коропів і може з півкіла пішонякою кашки для ляшів. Кашику Віра Антонівна (дружина Олександра Івановича) сама наварила. Надзвичайна кашка! Можна самому їсти! Збираєтесь скоренько, і не гаймо ні хвилинни часу!»

Мені Олександр Іванович не дав сказати слова взагалі. Для нього було ясно і зрозуміло, що я муши зібратися і, як він любив казати, махати з ним на діврець. Я написав записочку для мосі дружини, що була відсутня, про свій від'їзд з Олесем ловити рибу, положив записочку на стіл, і ми «помахали» на діврець.

Ми приїхали на став і зразу взялися

до праці. Того пополудня і вечора ми мали не аби який успіх уловлені риби. Аж пізно ввечорі, вже було зовсім темно, ми звинували свої вудки, надзвичайно задоволені успіхом і «помахали» до «готелю», щоб раненько, ще перед світанком, знову на ставок. По третій годині Олександр Іванович вже встав, збудив мене, ми зібралися і коло четвертої години вже були на своїх місцях над ставком. Риба надзвичайно «брала», і я ловив одну за одною. Яких може метрів з десять від мене, за очеретом, на півострівці під тополею, сидів Олесь, але коло нього було щось дуже підозріло тихо. Так тривало може до п'ятої години, і мені здавалося це дивним. Я залишив вудку і підійшов до нього. На моє здивування, Олександр Іванович не ловив риби. Він сидів собі спершу плечима на тополю і курив цигарку. Я подумав, що його відвідали болі, що їх вже тоді він часто мав. Я запитав, чому він не ловить. Олександр Іванович підивився на мене, усміхнувся й каже: «Та й сам не знаю. От так прийдуть люди, якісі дурниці в голову, і, замість ловити рибу, вона ловить гав». Після короткої павзи додав: «Обсервував я голови сомів на воді. Ну кажу вам, голови завбільшки з чумацькі баняки». При цьому він подав мені маленький папірець і зачав розвивати свої вудки. Я взяв папірець, розгорнув його і прочитав написане:

РАНОК РИБАЛКИ
Здається — ніби засірло.
Чи це лише туман постав...
Ні, ранок вже! Пора за діло:
Вдягайся, бери вудки й на став!
Вода парує. Мла сповила

Очерети й береги.
Не розгорнула ніч ще крила —
Все спить під ними навколо.
Де поплавок? В воді? О, Боже!
Пождати трохи, підсікти?
Взяв окунь, лин чи короп, може?
Коли б не втік в очереті!...
Підсік... тягну... Нема нічого!...
Червяк танцює на гачку.
Все, все гаразд! Ну, слава Богу...
Світає: будьмо на чеку!
Якісь маляр малює хмарі.
Палають барви вогничі.
Злякалися їх нічні примари,
Зникають привиди нічні.

Цвіте вода рожевим цвітом,
Сkrізь діаманти, замість рос.
Пташиний хор звучить привітом,
За кобзі, ліри все взялось.

Блаженний час! — Куди дивитись, —
На воду, небо, поплавок!
Чи з світом злитись і розлитись
Бо світ з море, я — струмок.

17. 6. 1940.

Початково, ще на березі Козельської Туні, 17 червня 1940, кінець цього вірша був такий:
Блаженний час! — Куди дивитись, —
На воду, небо, поплавок!
Чи злитись з всесвітом, розлитись
І в море вліти свій поток.
Щойно пізньше Олександр Іванович зредагував кінець, як написано вище. Це тоді, коли він дав мені в квітні 1944 до друку свою «Нова книжечка», і в ній на 43 сторінці був уміщений цей вірш. Це була остання праця Олександра Івановича. Вона була складена в друкарні, але світу не побачила і була знищена. Рукопис «Нової книжечки» перевокуються в мене. М. КОСАКІВСЬКИЙ

навіть продавати свої книжки, під страхом бути переслідуваними. Артикуль не має права мати гроши.

— Але як він живе?

— Він живе з ласки бео. Я мушу вам казати; що багато з цих останніх мають велике щастя. Острів має дуже великі природні багатства; каучукові плянтації, шахти. Він не мусить робити військових витрат, бо його незалежність стверджена усіма державами. Кожний, хто хоче тут працювати, швидко придає великий багатство. Але єдина насолодя багатого бео, і частково його жінки і дочки, це годування артикулів. Кожного вечора, між щостою і сьомою годиною, ви можете побачити на плянтаціях бео столи, завалені тістечками, солодощами, напоями і м'ясом, перед якими сплюнчуються на кілька хвилин артикулі. Молоді дівчата бео прислужують їм, отримуючи в обмін кілька фраз, що до них адресують артикулі... коли ці пани розмовляють.

Нам обом здалося, що в голосі пані Александер, зовнішньо дуже поважної, чувся невловний відгинок сарказму, але ми були так здивовані і зацікавлені всім, що вона нам пояснювала, що думали лише про те, як більше її розпитати.

— Чи ми можемо бути присутні на сіданках артикулів? — спіткав я.

— Вас самих, певно, запросять, — сказала вона... Як тільки ці пани почнуть про вас говорити, ви станете дуже популярними на острові. Об'єкти Психарію завжди знаходять бео.

— Але Психарію? — сказала Анна...

— Поясніть, що таке Психарію.

— Це дуже легко, — мовила пані Александер... — Спочатку артикулі, що прибували з Європи чи Америки і жили в суспільнстві, мали тисячі сюжетів для своїх творів; і вистачала чергата з власних спогадів, щоб в них знайти тему для своїх книжок... Друга генерація була вже менш забезпеченена. З'явилось те, що тут з'являється «маянськими темами...» Життя бео... Любов між жінками бео і артикулями... Чи жінки артикулів з бео... але і це скоро вичерпалось. Тоді артикулі почали писати один про одного, але це ображало і турбувало багатьох з них. Так що вони давно перестали відчувати реальні почуття і не знаходили нічого, що можна було б спостерігати, ні у себе, ні у своїх співтоварищів... Декотрі брали почуття другого ступеня і відтворювали їх в мистецьких творах... Наприклад, якби ви були артикулями, після такої подорожі, як виша, ви опублікували б не тільки ваш «Бортовий журнал», але і журнал про цей бортовий журнал, а виша супутниця опублікувала б «Журнал про бортовий журнал моого чоловіка»... Це ще дуже багате джерело. Цього року літературним успіхом в Маяні користується сповідь на щість тисяч дев'ятсот сторінок, написана Ручком, під назвою: «Чому я не можу писати...» Але зрештою, ніхто не має таланту Ручка, а для артикулів один багатий власник бео, що помер десять років тому, побудував Психарію, що в сумі є садом душ. Психарію має кореспондентів у Європі й Америці, що йому посилають дивних суб'єктів. Інколи доводиться нам шукати їх серед бео. Інколи ж щасливий випадок приводить до нас гостей, як ви... Ці пани намагаються, наскільки це можливе, зібрати взірці найбільш важливих почуттів старого романічного суспільства.

— А що таке, те що ви звете «романічним суспільством», пані?

— Де кожний не є романістом, — сказала пані Александер з наївним виглядом.

Анна і я переглянулися.

— А ви, дорога пані, — мовила Анна, — хто ви? Артикуль чи бео?

— О! я, — відповіла пані Александер... — Народжена бео, я була протягом двадцяти років жінкою артикула... Я їх добре знаю.

Якби ми, Анна і я, не мали легкого почуття жалю, думаючи про нашу гарну перервану подорож, ми майже від початку нашого перебування на Маяні бу-

МАЛА ЛІТЕРАТУРНА БІБЛІОТЕКА ч. 3

в-ва «Сучасна Україна»

Збірка поезій

Діми

«РОСЯНІ ЗОРІ»

Голос критики: «... Тому, читачу, дістаньте нову збірку поезій паризької поетки Діми «Rosyні зорі»... Може вам буде корисно, після газет, дихнути росянім ранком, босоніж пробігтися по росяній траві» чи «по теплій, соняшній землі».

(«Українець-Час», Париж, 26. 10. 1952)

Замовляти:

Verlag „Sučasna Ukrajina“
(13 b) Münzen 2, Karlplatz 8/III
Germany — US - Zone

навіть продавати свої книжки, під страхом бути переслідуваними. Артикуль не має права мати гроши. Природа була гарна, клімат чудовий, з нами поводились ввічливо. Пані Александер, з якою ми подружили дала нам павільйон, збудований на березі озера, так що ми могли плигати в воді просто з тераси. Найвіща насолодя для Анни, що не могла бути щасливою без води. Було приемно плавати в тепловатому озері, на дні якого видно було, як метушаться риби різних кольорів і рідких форм; і чудово прогулюватися по полі в супроводі хлопця, що, коли хотілось пити, дряпався на вершок кокосової пальми і звідтіля скідав величезні горіхи, повні надзвичайного молока.

Але ми ретельно спостерігали звичай населення. Ми не втомлювались повторювати одне одному майже комічні риси поваги бео до артикулів. Декотрі з них доводили цей фетишим до того, що колекціонували найменший артичок паперу, якого торкнулося священне перо. Я бачив одного з найбагатших бео, що з гордістю показував старе перо, що колись належало Ручкові, яке він купив за дуже великий гроші в одного торгівця рідкостей на Маяні. Для нього це була ніби реліквія; коли я мушу коротко скласти про поставу населення Маяні до мистецтва і мистецтв, то мусітиму вживати слова: релігія, священики. Найкращі з артикулів це святі, що живуть у фіктивному царстві, створенному їх уявою, які бажають творити лише шедеври. Їх прагнення — наслідувати життя великих легендарних артикулів, яких у Маяні обожнюють, наприклад, Фльборса, погруддя якого є у багатьох бео; Шеллі, якому вони побудували храм, де стоїть його гола мармурова постать; Марселя Пруста, з творів якого кожного року в день його народження читаються в театрі кілька сторінок. Між живими артикулями найбільш шанований Альберті, що провів своє життя, готуючись писати поему на тридцять віршів, яку він задумав у вісімнадцять років, а закінчивав у сімдесят два.

Ритуальний характер мистецького життя на Маяні доповнює обов'язок. Один раз на тиждень відбувається в театрі комедія або в Величезній автоторії концерт; ці спектаклі безкоштовні і мають характер народного свята; перший ранг кріслі резервований для артикулів; всі бео мусять бути присутніми. Приписів державних не існує, але соціальної згоди вистачає. Бео, про якого довідалися, що він не любить ні музики, ні літератури, стає певного роду патрію. Артикулі перестають їсти його харчі; інші бео зневажають його; його жінка, а потім і його діти, перестають їсти, а закінчують у сімдесят два.

Містерій мистецтва тут шанується так, як в інших країнах релігія. Найбільш славетним драматичним автором Маяні є Педро Санцоні, п'еси якого гарні, але такі темні, що більшість бео їх не розуміє. Вони через це ще більше поважають Санцоні. Під час нашого перебування на Маяні ми були свідками епізоду, що нам здався справжнім символом становища бео.

Актorkа, фаворитка Санцоні, Ноемі була такою пристрасною акторкою, що як лише починала грati ролю, впадала в своєрідний транс. Щоб сприяти оформленню цього нервового стану, потрібного її таланту, вона вимагала, щоб костюмерша вішала на двері її гардероби не йм'я Ноемі, а ім'я персонажу, в ролі якого вона виступала. В день прем'єри костюмерша забула перевернути на другий бік картку і Ноемі з'явилася на сцені вдягнена й загrimована для ролі, не відповідної п'есі.

Коли її приятелі почули, що вона кидася реплікі, позбавлені глузду, вони старались притягнути на себе її увагу і дати їй зрозуміти, що вона помиляється. Але Ноемі, здавалось, не чула. Переляканій Петро Санцоні вже приготувався стribnити на сцену, щоб припинити спектакль, але, глянувши на публіку, побачив, що ніщо не потурбувало її спокою, він лишив дogravati акт. Завіса віпала під вигуки бео, які казали один одному, що Санцоні ніколи не писав сміливіше.

Артильська цензура заборонила публікувати в часописі оповідання про цей епізод; п'есу надрукували в такому вигляді, як поставили, замінивши оригінальний текст безглуздою ролею, і Санцоні дав їй нову назву: «Персонаж, що прийшов з іншого світу». Вона стала маянською класикою. Це, як запевняла пані Александер, який ми, Анна і я, віримо, правда. Я мушу ще додати, що бути точним, що нам п'еса подоблася.

Знову ж такі пані Александер розказала нам, що кілька років тому небезпечна мода штовхнула деяких неспокійного духу молодих бео заперечувати важливість артикулів, вважати їх паразитами, бажати звільнити від них острів чи зовсім відібрati від них привілеї і змусити працювати власними руками. Ці молоді люди знайшли одного

Хроніка культурного життя в УССР

За редакцією В. Вронського, художнього керівника Аансамблю танку УССР, незабаром має вийти книга «Український народний танець», ілюстрована світлинами-сценами із танків у виконанні кращих професійних і самодіяльних ансамблів.

Драматичний театр ім. Франка у Києві показав нову виставу — п'есу білоруського драматурга А. Макаенка «Відбачте, будь ласка».

Видавництво Академії архітектури УССР видало п'ять брошур про українське декоративне мистецтво. Між ними на особливу увагу заслуговує брошюра Панькова «Лемківські майстри різьби по дереву» і «Художні промисли УССР» Н. Данчукова.

Ол. Корнійчук прочитав в свою п'есу «Крила» колективом київського драматичного театру ім. Франка. Тема п'еси: боротьба колгоспників за піднесення урожаю, питання партійного керівництва. П'есу прийнято, ставитиме її Гнат Юра. Московський Малий театр теж готове «Крила» до постановки в наступному сезоні.

докторина, Сама Фогга, дегенеративного артикула, що твердить своїм учням, що життя важливіше, ніж мистецтво. Цих молодиків називають біофілами. Їх цілковито зневажають і вважають аморальними. Їхні доктрини мало поширюються, бо майже до сьогодні одруження повертає ці звичення в нормальні життя.

Звичайно часто трапляється, що седри бео народжується справжній артикуль. В Психарію з спеціальним відділом, що на зразок семінару, що розглядає такі випадки. Практичні вигоди стану артикула такі очевидні, що симуляція покликання могла б сприятися. Було б певно, забагато сказано, що Маяні цілковито позбувається цієї небезпеки, але директори семінару прикладають до цього усі зусилля. Що стосується їхнього ремесла, артикулі дивогідно чесні. Можливо, я зажинув би їм заради великої нетерпимості супроти деяких псевдомистецтв, яким дуже зручно, що їх годують бео. Але життя справжнього артикула дуже суворе; період творчості болючий, як роди; моменти відпочинку між творчістю є для них часом переживання і шукачів. Вони майже всі слабого здоров'я, і докучлива гостинність бео втомлює їх шлунок. Дійсно, я думаю, що для більшості з них життя було б нестерпне без само-покертуві жінок бео.

Справлі, дуже рідко, що артикуль брав собі жінку з артикулів. Досвід показав, що таке подружжя майже ніколи не було щасливим. Але закон Маяні дозволяє артикулям брати кожну жінку бео; в законі оговорено під присягою, що артикуль потребує її для своєї творчості. Закони острова передбачили тимчасові союзи між артикулями й бео, союзи, що не анулювали попереднього законного подружжя з бео. Що ж до чоловіка бео, то він вважає цей вибір за велику честь, значаючи, що його ім'я фігуруватиме в «Житті артикулів», що публікується після їх смерті державним коштом, і він здобуде у сусільстві пошану та, що загубив у вірному подружжі. Щоб все сказати, я ще згадаю, що я чув, як деякі артикулі нарікають на їм даровані привілеї; вони запевняють, що вся літературна вартість любові постас із трудності її знайти. Мушу визнати, що єдині добри романі, що я читав на Маяні, писані старими бео, що лише стверджує цю теорію.

Мені здається, що велика слабість артикулів полягає в тому, що вони загубили зв'язок з життям. В нормальному суспільстві мистець мусить боротися протягом своєї молодості; він зберігає спогади, любов, ненависть, нарешті жінки почуття. На Маяні життя не чинить опору артикулям. Звідциля й неймовірне невільство. Мой читачі не повірили б мені, якби я навів кілька питань, що Анні й мені ставили найбільш інтелігентні артикулі. «Я мушу, — сказав мені один з них, — описати терен гірського кордону, що перетинають контрабандисти; але як перетинають гори? Чи там є дороги? Шосе?» — Інший довго розпитував мене про корабель; він не міг згаднути функції керми, весел, вітрил. Усі економічні питання їм чужі, тому що, замість них, цим турбуються бео. Лише старий Альберті бачив багато протягом довгого часу, коли не писав, і його різностороння жива культура робила його найпомітнішою людиною з тих, що я зустрічав. Але в очах більш суворих ар

З блоңкота репортера

„Громада — великий чоловік“

За офіційними даними українських громадських та допомогових установ у Німеччині перебуває тепер 20 000 українців, для яких хотіть дав дуже невлучну назву «залишениці», ніби завданням усіх українських політичних емігрантів та утікачів було залишити Європу, щоб переселитися в далекі заморські країни. Цим ми нічого не хочемо сказати проти масового емігрування українського елементу з європейського суходолу, бо таке переселення було соціальною конечністю. Ми хочемо тільки підкреслити, що в термінології українства, яке перебуває на чужині, вкрадається окреслення дискримінаційного посмаку, мовляв, існують дві категорії українських громадян: «краща» категорія виємігрувала з Європи, «гірша» — залишилася на цьому сторозерзамому суходолі, щоб обтяжувати бюджети кандидатів на громадян чужих країн. Ми аж ніяк не хочемо входити в те, чому статистика виказує таку кількість «українських залишениць» у Німеччині (до цієї кількості треба ще додати 6 000 українців в Австрії), ми не хочемо аналізувати причин такого стану. Ми стверджуємо тільки факти.

Українці, що перебувають на чужині, — це передусім політична еміграція з соціальними, громадськими і політичними сівтами та тіннями кожної такої еміграції! І як таке політичне явище треба цю еміграцію трактувати. Політичність еміграції залежить від її індивідуальної та збріної дії на всіх ділянках життя.

«Залишеницями» є українці в Німеччині та Австрії тільки з правного становища різних еміграційних управління різних європейських та позаєвропейських країн. Але ніяк з українського становища!

В дорозі у Франкфурт

Повищі думки записую у свій подорожній нотатник, ідучи на запрошення Окружного представництва української еміграції в Німеччині (ОПУЕН) у Франкфурті над Майном, щоб перед тамошньою українською громадою виголосити доповідь п. н. «Визвольна боротьба України і завдання української еміграції».

Але картини катастрофи горішньобаварської повені, що пересувається по-під вікна вагона скорого поїзду «Гамбрінус», і розмови співасажирів виключно на тему цієї повені не дають можливості продовжувати думки. Ко-го ж цікавлять нині проблеми, якими живуть «люди без батьківщини», до того чужинці?

Розмова в купе вагона перескаскує з теми на тему, ніхто вже не згадує про повінь, бо й так через вікна не видно її наслідків. Сучасна людина реагує тільки на безпосередні враження, вона вже не має часу на роздумування: її полонило темпо життя, вона хоче тільки жити й уживати... Далекобіжний «Гамбрінус», що курсує між Мюнхеном і Гамбургом, навіть у неділю везе в своїх вагонах передусім людей діла: купців, промисловців і менеджерів від політики. З розмови виходить, що одні їдуть у Франкфурт і Гамбург, другі — в Руршину, останні в Бонн і Кельн. Навіть неділя і спокійна подорож не зупиняє їх життєвого темпа.

— Вибачте, мушу ще подіктувати два важливі листи, — говорить один із них, залишаючи нас, щоб у наступному вагоні, де в окремому купе секретарка-машиністка виконує на замовлення пасажирів канцелярійну роботу, не втратити зв'язку з темпом життя.

— Здається, що в диліжансах за часів Гете подорожувалося вигідніше, якщо говорити про духову сторону подорожі, — докинув я до розмови.

— Ви або філософ-цинік, або людина, на яку працюють інші. Не виключено, що Ви ідете над море, щоб відпочивати, залишивши все підприємство на відповідальність підвладних.

— Я видавець газети. Завтра повертаю в Мюнхен, маю тільки доповідь у Франкфурті.

І тоді покотилася розмова: про видавців із стотисячними тиражами газет; про колосальні прибутки з оголошень торговельних та промислових підприємств; про мільйони субвенцій для преси; про «тих, що опанували громадську думку», на яких працюють головні редактори («вони, до речі, читають тільки два-три манускрипти у день»), редактори і кореспонденти, репортери, адміністратори, експедінти, касири, бухгалтери, коректори, друкари, а передусім... «гроші рекламих відділів індустрійних і експортових та імпортових фірм». Ніхто не питався мене ні про назву газети, ні про мою національність.

Цікава дискусія плила, а мені здавало-

ся, що «Сучасна Україна» появляється в Одесі як щоденник із 600 000 тиражем, із друкарнею на 30 лінотипів та ротаційними машинами, що друкають 150 000 екземплярів на годину, що редактори отримують дві тисячі місячної платні. Дискусія ж ішла зі мною як видавцем газети.

Ваша «доповідь» мабуть, буде перед представниками фінансового капіталу у Франкфурті. Щастя, Боже! — Це, так би мовити, побажання співасажирів мені на гостювання у Франкфурті.

Місто, що мало стати столицею

На франкфуртському залізничному дівірі чекали на мене: колега по фаху, головний редактор «Українського Самостійника» Зенон Филимонович Пеленський, і заступник голови гессенського ОПУЕН п. Іван Бард.

Залите сонцем місто, що в конкурсі з Бонном на пропозицію німецьких соціал-демократів в 1949 р. мало стати столицею Західної Німеччини, тобто, як її офіційно називають, Німецької Федеративної Республіки, набагато різниться від «великого села Віттельсбахів» — Мюнхена. Різниться передусім темпом і обдуманим плянуванням відбудови. В старій дільниці міста познікали вузькі вулички, щоб поступитися широким бульварам, які прикрашують високі будівлі з зразками модерні архітектури доцільності; є навіть декілька хмаросягів. Вулична комунікація налаштована згідно з вимогами сучасної техніки. Франкфурт багате і розкішне місто: багато зелені і багаті крамниці. Майн — артерія торгівлі і добробуту.

В історії української еміграції після другої світової війни Франкфурт відіграв свою роль. Тут у березні 1946 р. відбулася з ініціативи тодішнього президента «Комітету українців Канади» (КУК), о. пралата д-ра Василя Кущиця, перша нарада представників всіх українських політичних середовищ, у наслідок якої була створена т.зв. «Контактна українська комісія». На жаль, розвиток українського політичного життя на еміграції пішов іншими шляхами, не тими, що були намічені під час тієї наради. Консолідаційний процес не завершився в основному тому, що емігрантські організації у своїй тодішній політичній дії не рахувалися з тими визвольними діями, що відбувалися і від-

буваються в Україні; що орієнтація на організований і керовані визвольну боротьбу на батьківщині не стала власністю кожного українського політичного діяча чи чужинця.

Такі рефлексії викликає Франкфурт.

Був час, коли в колах «Центрального представництва української еміграції» (ЦПУЕ) дискутовано можливість перевенення громадського центру післявоної еміграції до Франкфурту (плян Пеленського — Ветухова), який через те мав шансу стати українською емігрантською «столицею». Але надмайяське місто не має щастя до «столичних плянів»; ні в 1848 р. під час ліберальної революції німецького міщанства, ні в 1949 р. для післявоної Німеччини, ні в 1946-48 р. «емігрантської республіки» виходців з-над Дніпра і Дністра.

Запитання скалічених душ

Звітувати про власну доповідь і недопомогу відносно і трудно, зате конечно дати оцінку запитанням та дискусії слухачів.

В залі «Автогоф-у», близько однієї з осель для «безрідних чужинців» (гайматльозе авслендер), в неділю 11 липня зібралися 72 українських громадян різних партійно-політичних переконань та різного територіального походження. Збори відкрив проф. Шира — голова ОПУЕН, дискусію керував І. Бард. З'ясувати тло, підложка, розвій і факти організованої визвольної боротьби України останнього десятиріччя довелось мені як першому доповідачу. Насвітливши всі елементи нашої праці за кордоном та завдання, які перед кожним із нас ставить поневолена, однак не покорена й досі, батьківщина, я зреа сумував наші завдання на еміграції такими ствердженнями:

«Ми мусимо прагнути до однієї української політики на еміграції і до однієї української політичної репрезентації на чужині. А передусім ми мусимо прагнути до духової єдності з батьківщиною. Тільки це гарантуватиме наші дальші успіхи».

Зенон Филимонович у безпосередній формі оповів про свою участю у І. Великому Зборі УГВР, що «якраз сьогодні, точно десять років тому, під охороною зброй куренів УПА розпочав був свої наради». Він дав докладну аналізу зовнішньо-політичної діяльності ЗП УГВР,

Близький Схід визначає себе

(Закінчення з 5. стор.)

дугти мати великий вплив і на сусідний Ірак. Якщо що Ірак приступить до турецько-пакістанського пакту, інтерпретуючи його як заборону вступати до якихнебудь політичних коаліцій. Недодержання цієї клявзулі загрожує незалежності і сувереності одного з партнерів, і в цьому випадку СССР є зобов'язаний вислати свої війська для охорони. Далішою погрозою з боку СССР є нав'язання тісніших взаємин з Афганістаном, яким большевики хочуть шахувати сусідні країни. СССР заключив з Афганістаном торговельний договір, фінансує його озброєння та підтримує в семилітньому спорі з Пакістаном з метою відрівнення частини Пакістану, заселену чотиримільйонним племенем Гаштуні, яке буцім то хоче об'єднатись з Афганістаном. В постійному подаванні вісток з цього терену в пресі і детальному описуванні тамошньої американської акції можна відчути занепокоєння Москви успіхами США на Близькому Сході. Треба сподіватися, що Москва зареагує на ці успіхи якимись провокативними виступами.

М. Б.

Купуйте книжку з дій УПА
що з'явилася у видавництві „ДО ЗБРОЇ“
СПОМИНИ ЧОТОВОГО ОСТРОВЕРХА
Хроніка Тактичних відтинків УПА „Лемко“ і „Маківка“
1944—1948

Замовляйте у видавництві „Сучасна Україна“

Ціна: в Австралії — 10 шил., в Англії — 8 шил., в Аргентині 12 пезів,
в Бельгії — 48 фр., в Бразилії — 25 кр., в Венесуелі — 3.15 бол.,
в США і Канаді — 1.50 дол., в Німеччині — 4 л. м., у Франції,
Тунісі — 340 фр., в Швейцарії — 4 фр., у Швеції — 4.80 кор.

Кольпортерам даємо 20 % опусту

Замовлення виконуємо за попереднім падісланням готівки. Гроші просимо вислати: за кордоном — на адреси представників, в Німеччині — на адресу видавництва.

стверджуючи при тому видатні успіхи української політики за кордоном. Його доповідь п. н. «Міжнародне становище і зовнішньо-політична дія Української еміграції впродовж минулих десять років» викликала велике зацікавлення присутніх, які з окремою увагою слухали з'ясувань доповідача про працю «Українського ділового комітету», створеного всіма українськими політичними організаціями, щоб допомогти «Комісії Керстена» обстежити російсько-большевицьку агресію в Україні.

Його ствердження: «Ми виступаємо перед чужим світом не як прохачі допомоги; ми шукаємо партнерів для політичних союзів в нашій визвольній боротьбі» — викликало було бурю оплесків усіх без винятку присутніх.

Контакт із слухачами був створений.

Але це не подобалося декому з вузькогартійно думаючих. Поступалися запитання в такому стилі:

«Яка є платформа боротьби, бо нею в Україні виключно керує Бандера?» (дослівно записаний текст питання) — п. Падя;

«Чому справу „Українського Самостійника“ віддано до німецького суду?» і «Чому питання Колегії уповноважених Проводу ОУН не віддано на поновне вирішення в Україні?» — Обидва питання п. Дідуха.

Хоч і на такі запитання дискутанти дістали вичерпні відповіді, вони з витуками «нам не треба нової СС-дивізії, яким вони продали за німецький шпінат» залишили зало. Щоб ці вісім чи десять заколотників могли спокійно вийти, зважено коротеньку перерву. Такий спокій всіх присутніх заслужив «шпінатових дискутантів», і вони хотіли повернутися назад у зало, але тверді робітничі руки замкнули їм двері перед носом.

Запитувачі — це, до речі, дуже симпатичні молоді люди, що активно займаються громадською працею у Франкфурті (СУМ, ОПУЕН, УСХС), словом, це частина ідейних кадрів нашої еміграції. Але їхні душі калічать різні інструкції партійних ватажків із Мюнхену і журналістичні вправи на сторінках «Шляху перемоги» (назва, що краще відповідає колгоспові із Шполянського району) та паризького «Українця-Часу». А

Aмериканський комітет визволення від большевизму — АКВБ, що серед міграцій підсвітських народів веде дуке посливну політику вманивування іолітических, культурних і наукових діялів цих еміграцій на позиції непередрішення, тобто на позиції единонедільнических прагнень російських емігрантських мперіалістів, може дату 13 липня 1954 року окремо закреслити червоним олівцем на календарі своєї понад-трирічної діяльності. Це, так би мовити, для нього є окремого значення і день надзвичайного успіху.

Але й українська політика на чужині пусить закреслити собі цей день — хоч не червоним олівцем. Будьмо тверезими і реалістами і називаймо речі їх власними менами: в балансі наших пересправ з іолітикою непередрішення деякі аміканські впливові кіл ми мусимо зіскати наше конто досить велику інісувову суму.

13 ЛИПНЯ — 13 ПРОФЕСОРІВ

Насамперед подамо факти.

Після того як наші наукові діячі на терені США далися намовити керівникам АКВБ взяти участь у організованій цим комітетом науковій конференції, що 3 і 4 квітня відбулася в Нью-Йорку і після цього як наші вчені свою участю вмогливи «Европейському представництву АКВБ» (при мюнхенській Августенштрассе) відбулися від 5 до 7 липня також конференцію в Туцінгу над Штарнберзькимзером, то логічною послідовністю було вийти представникам української вільної науки в організаційну систему опанованого єдинонедільними «Інституту для дослідів історії і культури ССР», нагляд і контролю над яким мають два урядовці АКВБ — пп. Балліс і Н. Александер. До речі, треба українській громадськості за кордсами батьківщини пригадати, що в пляні голови «Американського комітету визволення від большевизму» — адмірала Леслі К. Стівенса, цей інститут мав би формально і ділову бути підпорядкований т. зв. «Діловому союзові», створенню на базі КЦАБ-МАКЦ, або іншими словами, на базі переваги росіян і то єдинонедільнимських росіян.

13 липня відбулося засідання т. зв. «Наукової асамблей» згаданого повище інституту, в якому мало взяти участь 13 українських професорів. Вже це «нечесливе число» і дати дня, і кількості наших науковців повинно було застосувати учасників, що справа не може мати виглядів на успіх. «Але наука — ворог усіх забобонів!» Що б подвійно пов'язувати свого переходу на позиції непередрішення з «нечесливою тринадцяткою», на це засідання з'явилася тільки... 12 українських професорів!... Та жарту на бік.

На науковій асамблей інституту взяли участь такі наші наукові сили: професори Яким Вакуленко, М. Васильєв, Євген Гловінський, Володимир Кубійович, Петро Курінний, Борис Мартос, Іван Мірчук, Наталія Полонська-Василенко та Михайло Ветухів і доценти Іван Бакало, Панас Феденко та Олександр Юрченко. М. Ветухів прибув із Нью-Йорку аж літаком, щоб попасті на «важливий» для нього список членів «наукової асамблей» інституту для дослідів історії і культури ССР.

Михайло Ветухів, як це всім добре зідомо, вже від давни обстоює засаду співпраці з різними американськими непередріщенськими колами:

він брав стипендії для американського відділу УВАН від «Російського фонду» Фордівської фундації (тініше переіменованого на «Східноєвропейський фонд»), хоч УККА найвіразніше і найрізучіше заперечував тоді таку співпрацю, з огляду на шкідливі наслідки для української самостійницької вільної політики на терені США;

він всупереч рішенню більшості членів управи УККА проти співпраці українських наукових кіл із конференційними та інститутовими проектами АКВБ став головним рушієм і пропагатором таїкої співпраці і на терені США, і на терені Німеччини; на цьому засіданні управи УККА його не підтримали ні д-р Матвій Стаків, ні д-р Микола Шлемкевич, вийшовши під час обговорювання цієї справи із залі нарад, а давні американські громадяни українського походження вчили тоді п. Михайла Ветухова патротизму і політичного реалізму. Однак, як бачимо, ця наука наслідків не дала! Вона по-просту «пішла в ліс».

«В ДИРЕКЦІЇ БЕЗ ЗМІН»

Фактичний стан у властивому керівництві інституту на Августенштрассе можна найкраще схарактеризувати парафразованою назвою відомого Ремаркового твору. Або іншими словами, в інституті залишилося все по-старому.

Чому?

В політиці — вся ж проблема, зв'яза-

Яка гарантія для свободи наукових дослідів?

НЕПРОДУМАНИЙ ДО КІНЦЯ КРОК УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ
НА ЧУЖИНІ В СТОСУНКУ ДО НЕПЕРЕДРІШЕННЯ АКВБ

на з «Інститутом для дослідів історії і культури ССР», є «раг excellence» політична — едину важливу роль відіграє тільки три фактори: реаліти, опіка і тенденції.

Якщо мова про реаліти, то головними дорадниками інституту і фактичними керівниками його діяльності далі залишаються американські папове — проф. Балліс і Ніко Александер, до речі, відповідальні за всю дотеперішню дослідну, публікаційну і видавничу діяльність цього інституту. Вони зокрема активні конструктори дотеперішньої структуральної побудови, персональної обсади і концепції цієї дослідної установи. Можна рахувати, що всякі пообіцяні зміни матимуть тільки тактичний і тимчасовий характер. Далі, на посту головного директора залишився проф. Б. Яковлев, а на посту наукового секретаря — проф. М. Міллер. Ці два пости мали і мають свою питому вагу в минулій і теперішній обстанові. Яких суттєвих і змістових змін (залишаючи на боці всякі зміни формального і тактичного характеру) можна тоді сподіватися?

Здається, що відповідь дуже проста.

Якщо ж мова про оптику, тобто про те, що ми бачимо і чиїм завданням є заховати перед очима реаліти, то ми маємо:

а) персональний склад наукової асамблей у відношенні 20 росіян до 25 неросіян — 13 українців, 7 членів тюркських народів. 3 білоруси 2 кавказці;

б) наукову раду з українським головою на чолі — проф. Б. Мартосом і такий склад цієї ради: професор Я. Вакуленко (українець), П. Кованьковський, В. Мерцалов (обидва росіяни) та Ц. Тоган (башкир) і доктори С. Станкевич (білорус) та С. Торосьян (вірменець);

в) українського заступника директора інституту — доц. І. Бакала.

Це все, так би мовити, «солодкі пілюлі» проти гірків реалітів, бо наукова асамблей, як скромно висловився під час пресової конференції проф. д-р В. Кубійович, — це щось у роді «загальних зборів кооператив» а наукова рада відповідає тільки за питання наукового характеру, тобто приймає або відкидає наукові праці, схвалює їх опублікування, приймає теми для праць і виришує про стипендії.

Справжнім виконавчим органом інституту, що фактично керує всією його роботою, всією адміністрацією та всією політикою, є дирекція, а властиво головний директор пан професор Б. Яковлев.

Здається, що справу поставлено ясно.

Залишається ще говорити про тенденції, які має справжній контролер «Інституту для дослідів історії і культури ССР», справжній політичний і фактичний керманчик всіма справами та діяльністю інституту — «Американський комітет визволення від большевизму». Його тенденції ясно уточнені в т. зв. «Соглашенню об Деловому союзі», що його текст цей комітет розіслав до всієї преси в суботу, 3 квітня 1954 р., тобто в «чорну суботу» УНРади. Не важливо, що АКВБ відмовився від цього проекту. На нашу думку, ця відмова має тільки вартість тактичного заходу, щоб легше вманев-

рувати наукових, культурних і політичних діячів еміграцій неросійських народів на позиції непередрішення. Це твердження не потребує жодної аргументації, бо кожному вже до переситу є відома політична концепція АКВБ, яка була продемонстрована різними його заходами, переговорами, конференціями — від Фюссену, Штуттгарту і СОНР-у через Вісбаден, мюнхенську «Регіну» і КЦАБ до Карлсруе, Тегернзее і МАКЦ-у.

Ми ще раз пригадуємо українській громадськості, що АКВБ оцінює українську проблему під аспектом т. зв. «двох основних течій» в українському політичному житті — «сепаратистської» і «реалістської». Від цієї своєї оцінки, висловленої 24 грудня 1952 р., АКВБ не відмовився ні принципово, ні навіть тактично. Не зробив він цього навіть для оптики своїх планів.

Здається що про тенденції АКВБ ще більше говорити не потрібно.

«НЕ ЗМІРИГШИ ДОКЛАДНО БРОДУ...»

Наши наукові інституції на еміграції — Наукове товариство ім. Шевченка, Український вільний університет, Український технічно-господарський інститут та Українська вільна академія наук — і наші наукові діячі, заслуги яких перед українською науковою і культурним розвитком нашого народу ми завжди будемо підкорислювати, передчасно рішили включитися в політику АКВБ і в дослідну діяльність створеного ним інституту.

Твердимо про передчасність передусім тому, що українське суспільство на чужині не використало ще всіх можливостей, щоб остаточно з'ясувати тенденції сферичної політики США щодо східноєвропейського комплексу і щодо майбутнього національного та державного ладу сучасного підсоветського обширу. До того концепція, яку заступають діячі АКВБ, є тільки одною тенденцією американської політичної думки про післясоветське майбутнє. А вже аж ніяк не можна уточнювати політичних планів і прагнен АКВБ, напр., з політикою державного департаменту США, який єдино відповідає за закордонну політику цієї найсильнішої західної великороджави. АКВБ хоче односторонньо вплинути на концепцію офіційної американської зовнішньої політики і хоч він в цій ділянці має навіть деякі поважні успіхи, все ж остаточного успіху він не має. Мабуть, такого успіху АКВБ не матиме, якщо зважити, що існують інші політичні кола в США, які на під- і післясоветські справи дивляться реальніше, ніж русофільські непередрішенці з АКВБ.

Немає потреби перециновувати факту, що «Комісія конгресу США для дослідження комуністичної агресії» (більше відома під назвою «комісії Керстена») обстежила також большевицьку агресію проти Української Народної Республіки. Не вільно однак цього факту недопідкрівати. І дуже дивно звучить для людини, яка до політичних справ підходить тільки з реального боку, що якраз у той час, коли «комісія Керстена» переслухувала

українських свідків про агресію Росії проти української держави і про організовану та коровану боротьбу революційного підпілля за суверенність української держави (свідчення д-ра Миколи Ковалевського і о. д-ра Івана Гриньоха), що саме в той час фіналізувалися участь українських учених у непередрішнській інституції і включення їх, скажімо, зовсім одверто, в непередрішнську русофільську політичну концепцію.

Більшого політичного нонсенсу є абсурду не можна собі навіть уявити. Якщо хтось називає це реальною політикою, то як, на мілість Божу, має вигладити політика ілюзій?

ЧИ ПРО НАУКУ ЙДЕТЬСЯ?

Ми вже не раз чули аргументи, що справа української участі в «Інституті для дослідів історії і культури ССР» не є справою політичною, а науковою, яка з політикою нічого спільного не має.

В статті нашої газети п. н. «Наука — не засіб для тактичних заходів» (ч. 7, від 4 квітня ц. р.) і в коментарі п. н. «Чому задніми дверима?» (ч. 6, від 20 березня ц. р.) був вже з'ясований політичний аспект цього питання. Ми однак підемо ще далі: якщо б, напр., конференція президентів американських університетів рішила створити наукову установу в рої інституту при мюнхенській Августенштрассе, то це була б насправді наукова інституція і проти участі українських наукових діячів у ній ніхто не виступав би. Навпаки, ми мусили б навіть боротися за таку участь, якщо з тих чи тих причин наших науковців туди не пускали б.

Але «Американський комітет визволення від большевизму» — це виразно політична організація, з дуже чітко окресленою політичною концепцією, з продуманими до нюансів політичними тактичними заходами. Ця концепція і ці заходи противідки Українській вільної концепції та практичній нашій політиці.

Згадану повище статтю в числі від 4 квітня ми закінчили так:

«Стоймо на становищі, що наука повинна бути вільна, зокрема — вільна і незалежна від будь-якого політичного тиску. Вона не сміє іти на службу злободінної політики, бо тоді вона перестане бути наукою, як її розуміє кожне вільне суспільство.

Але одначасно наука не сміє ставати засобом для тактичних заходів, коли говориться про «наукові конференції» і «наукові досліди», а думається про... політику».

До цього ще додамо: «І то про політику дуже точно окреслену і з зовсім незахованими тенденціями».

А найважливіше для нас питання

Яка гарантія для свободи наукових дослідів?

(Закінчення з 11. стор.)

її зіфіналізувала переговори про участь українців у радіо «Ліберейшен» та в інституті. Інакше й не повинно бути.

Цікаво однак було б довідатися, як на справу політичної відповідальності дивиться 5 інших членів наукової асамблеї, ставлення яких до УНРади є або зовсім невтральне, або цілковито заперечне. Зокрема цікаво знати, як погодити політичну відповідальність проф. П. Курінного, що увійшов в інститут, а одночасно дуже активно співпрацює в газеті, яка веде гостру і неперебріливу кампанію проти всіх заходів АКВБ («Шлях перемоги»), і що належить до керівників організації, яка монополізує собою право «дбати про чистоту національної політики» (СВУ).

Можна припускати, що й справа політичної відповідальності щодо цих осіб в короткому часі з'ясується.

НЕЗРУЧНИЙ СТАРТ

Наши учени, що через інститут включилися в політику АКВБ, на жаль, не

П о в і д о м л е н и я

П О Д Я К А

Вважаю своїм обов'язком подякувати Комітетові для будови пам'ятника на могилі моого покійного найдорожчого Чоловіка Дмитра Івановича: Голові Панові Проф. Д-рові I. Мірчукові, Пані Проф. М. Томашівській, Панам Полк. А. Кметі і Проф. П. Курінному, а також за проекти пам'ятника Панам — скульпторові Кубарському і інж. арх. Матушевському.

Теж дякую Всім, о. о. прот. П. Дубицькому, прот. О. Семеновичу і прот. О. Деметру за відправлення чину посвячення пам'ятника і панаходи; хорові, що так чудово співали під управою о. прот. I. Заяця, старості п. полк. М. Стечишинові і представникам українських Інституцій та всьому Громадянству, що своєю присутністю вішанували пам'ять моого Чоловіка.

Особлива моя щира глибока подяка Панові Проф. Д-рові I. Мірчукові і Пані Проф. М. Томашівській за їх постійну опіку надо мною, в моїй самітності і часто безпорадності.

Наталія Дорошенко

ДЛЯ БАВАРСЬКИХ ПОВОДЯН

Головна Управа УСХС — колишній Український Червоний Хрест — звертається до українського громадянства з проханням складати добровільні похажтви для поводян у Баварії.

Повінь, що навістила Південну Баварію нанесла мільйонові шкоди в господарстві, в якому нашим людям доводиться жити і працювати.

ОГОЛОШЕННЯ ЗУАДК-у

В зв'язку з появою закону про амністії, оголошеного у Вістнику законів Німецької Федеративної Республіки ч. 21 від 17 липня 1954 р. звертаємо увагу нашого громадянства на § 7, розділ 2 цього закону (в зв'язку з поданням неправдивих особистих даних), який каже:

«Без огляду на очікуваній вимір карі, уділяється безкарність всім тим, які добровільно зголосили і віправили собі неправдиві особисті дані перед урядом, або якщо вони, до 31. грудня 1954 р. зголосять їх добровільно в поліційному уряді свого місця замешкання.»

Радимо всім зацікавленим, які з певних причин подавали для виставлення своїх особистих документів неправдиві імена та прізвища, дати і місця народження, скористати з цієї єдиної нагоди і негайно віправити собі безкарно свої документи.

Европейське Представництво ЗУАДК-у

Складаючи допомогу для поводян в Баварії, не забудьте, що на терені Баварії живе близько 8 000 українців.

Пам'ятайте, що подвійно дас той, хто зараз дас.

Гроші просимо слати на адресу: УСХС — Мюнхен, 2, Дахауерштр. 9. кімн. 5. — з допискою для поводян.

Головна Управа УСХС

Читайте і поширяйте журнал військово-політичної думки

„До Зброй”, що його видає Місія УПА

Зміст випуску 23 (36) за червень 1954 р.:

Нерозривна єдність з народом (В десяту річницю Української Головної Визвольної Ради) — М. Богор: Стратечічне значення Криму — В. Демчук: Ракети, «четвертий рід зброй» ССРР — С. Данилюк: «Національна армія» НДР — З. Бжецинський: Партийна контроля советської армії — М. Б.: Стратечічні компоненти конфлікту Схід—Захід.

СПОМІНИ — ст. вістун УПА Левко: Кривавий епілог однієї зради — Орест: Записки підпільника — Степан Хрін: Вістун УПА Тетяна — віст. УПА Камінний: Залізна завіса.

З НОВИН ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ: Великобританія — США.

З КНИЖКОК I ПРЕСИ: Творці модерної стратегії — Планування повітряного десанту — Повітряний десант піхотної дивізії — Роля танків у повітряному десанту — Поборювання десантів.

ЦІНА: в США і Канаді — 0,50 дол., у Великобританії — 2 шил., в Німеччині — 1 нм., в Австралії 2 шил. 6 п., у Франції — 100 ф. фр., у Бельгії — 12 б. фр.

З АМОВЛЯТИ:

„DO ZBROJ!“, München 2, Karlsplatz 8/II, Western Germany

МИ ОТРИМАЛИ ДО ПРОДАЖУ НАСТУПНІ КНИЖКИ:

Німеччина	США	Канада	Англія
-----------	-----	--------	--------

М. Орест — Душа і доля, поезії	1.-	0,50	2,0
С. Георге — Вибрані поезії, переклади М. Ореста	2.-	1.-	4,0
Р. М. Рільке, Г. Гофмансталь, М. Давтендай — Вибір поезій переклади М. Ореста	2.-	1.-	4,0

Замовлення слати на адресу нашого видавництва або на адреси представників за кордоном.

Маємо на складі наступні книжки

Політава Д.:	У вишневій країні, новелі	— 50	— 20	1.0
Портрети ген. Р. Шухевича, малі		— 25	— 10	0.6
целики		1.—	— 30	2.0
Приходько М.:				
Під сонцем Поділля, спогади		2.—	— 50	4.0
Ребет Лев, д-р.:				
Формування української нації		— 50	— 15	1.0
• • Самостійність, орган УГВР (передрук підпільного видання)		1.50	— 40	3.0
• • Топографія Хрін Степан:		1.50	— 40	3.0
Крізь сміх заїзда (спогади)	4. -	1.50	8.0	
Зимою в бункрі (спогади хроніка)	4.	1.50	8.0	
Спомини чотового Островерха	4. -	1.50	8.0	
Всеволод Голуб: Україна в Об'єднаннях Націях		1.20	0.40	2.6
Чапленко В.:				
Чорноморія, т. I		1.—	— 30	2.0
Шерех Юрій: Прощання з учора Шерех Ю., Кислиця Д.: Граматика української мови, — синтакса Янін Волод.: Німецькі концентраційні табори		— 50	— 20	1.0
Перераховуємо 1 нім. марку: в Австралії — 2,3 шил., в Аргентині — 3 нез., в Бельгії — 12 фр., в Бразилії 5 кр., у Венесуелі — 80 бол., у Франції — 85 фр., у Швейцарії — 1 фр., у Швеції — 1.25 кр. Кольшортерам даемо 20% знижки.				
Замовляти у видавництві «Сучасна Україна», München. Karlplatz 8, III., Germany, або у представників за кордоном.				

ДО ВСІХ НАШИХ КОЛЬПОРТЕРІВ!

Просимо перевести з нами повний розрахунок за перше піріччя цього року — з отриманням до кольпортажу ч. 14 газети!

СУЧАСНА УКРАЇНА

Видавництво Закордонне Представництво УГВР Редактор: Д. ВОТИЖНЕВИК *

Редакція не вміщує статей, не підписаніх ім'ям та прізвищем автора. В справах неприйнятих статей не листується. Редакція застерігає за собою право скручувати статті і правити мову. — Статті підписані авторами, не конечно висловлюють погляди чи становище редакції.

Адреси наших представників

Австралія: Fokshan Library&Book Supply 1 Barwon Street Glenroy W. 9, Vic.
Аргентина: Denysuk Mykola c. Curapalidüe 790 Buenos Aires
Бельгія: Schratter F. 4 rue des Bouleaux Cheratte, Liege чекове коonto для пересилки грошей: Camp. 2376.24
Великобританія: Prokop Konstantyn 25 Hillcrest Rd. London W. 3
Венесуела: Dejneca Alexander UKRAFOT Av. Espana Edificio Panamerica Caracas Catia
Канада: O. I. Eliashevsky 118 Medland St. Toronto 9, Ont.
США: Klym Jaroslaw 114 East 11-th Street New York 3, N.Y.
Франція i Tunis: Soroczak Miroslaw Oury-Sud 69 Florange (Moselle)
Швейцарія: Dr. Prokop Roman Wabernstr. 40 Bern
Швеція: Harbar Kyrylo Box 62 Huddinge